

COLLEGE 3: Jeugd en de Nederlandse interculturele context (2 december)

1. **Nationaal Jeugd Instituut (2020).** *Kinderen en jongeren met een migratie-achtergrond.* [LINK](#) Kort overzicht van de etnische herkomst van de Nederlandse jeugd. [Hier p. 2-7.](#)
2. **Boterman & De Wolf (2018):** *Woonsegregatie bepaalt in grote mate schoolsegregatie.* Gelijke kansen op school, Jaargang 103 (4768). [LINK](#) In dit artikel wordt een analyse gepresenteerd over de relatie tussen woonsegregatie en schoolsegregatie. [Hier p. 8-11.](#)
3. **NPO artikel:** *Waarom hebben we nog steeds witte en zwarte scholen?* [LINK](#) In dit artikel wordt (met mooie oude videobeelden, ook lesstof) een overzicht gegeven van de ontwikkeling van ‘zwarte’ scholen in Nederland in de afgelopen decennia. [Hier p. 12-19.](#)
4. **Inge Hoogendoorn/NOS (2019).** *Zijn Christelijke en Islamitische scholen nog van deze tijd?* [LINK](#) In dit artikel wordt uitgelegd wat de verschillende standpunten zijn over Artikel 23 van de Grondwet waarin de vrijheid van onderwijs is vastgelegd en dat sinds de invoering ervan regelmatig onder vuur ligt. Het artikel bevat ook een link naar een video waarin Artikel 23 wordt uitgelegd. Die video hoort bij de lesstof. [Hier p. 20-23](#)
5. **Agirdag, O. & Merry, M.S. (2020).** *Weg met die achterstanden.* [LINK](#) Artikel op Didactiefonline. [Hier p. 24-27](#)
6. De Bruijn, Y., Jansen, C., Emmen, R.A.G., Mesman, J. (2021). Interethnic Prejudice against Muslims among White Dutch Children. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 51, 203-221. [LINK](#). [Hier p. 28-46.](#)
7. **Hewstone & Swart (2011).** *Fifty-odd years of inter-group contact: From hypothesis to integrated theory.* [LINK](#)
Dit is een overzichtsartikel dat 50 jaar onderzoek over de intergroup contact theory bespreekt. Het gaat vooral om het begrijpen van de theorie en de algemene wetenschappelijke basis daarvoor. Specifieke studies die worden besproken hoeven niet geleerd te worden. [Hier p. 47-59.](#)

Alternatieve bron: video waarin intergroup contact theory kort wordt uitgelegd: [LINK](#)

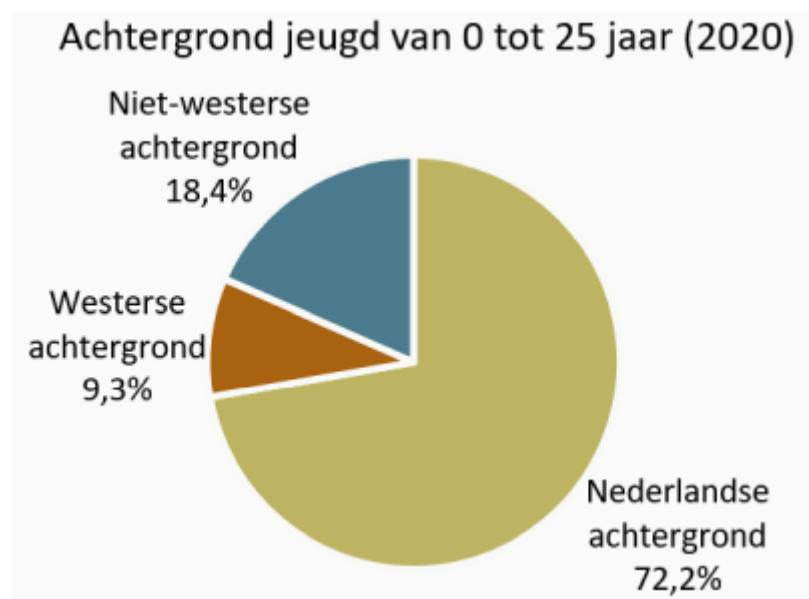
8. **Aflevering 3 Podcastserie Interculturele Pedagogiek met Manuel Veira:** [LINK](#)

Manuel Veira is directeur van basisschool De Regenboog en ZMOK school De Opperd in Den Haag. Hij werkt al decennia in het onderwijs en verveelt zich geen moment op 'zijn' school waar kinderen met uiteenlopende culturele achtergronden uit 67 landen, inclusief Hagenezen, samen spelen en leren.

Cijfers over jeugd met een migratieachtergrond

Laatste actualisatie: 7 juni 2021

Aantal kinderen en jongeren met een migratieachtergrond

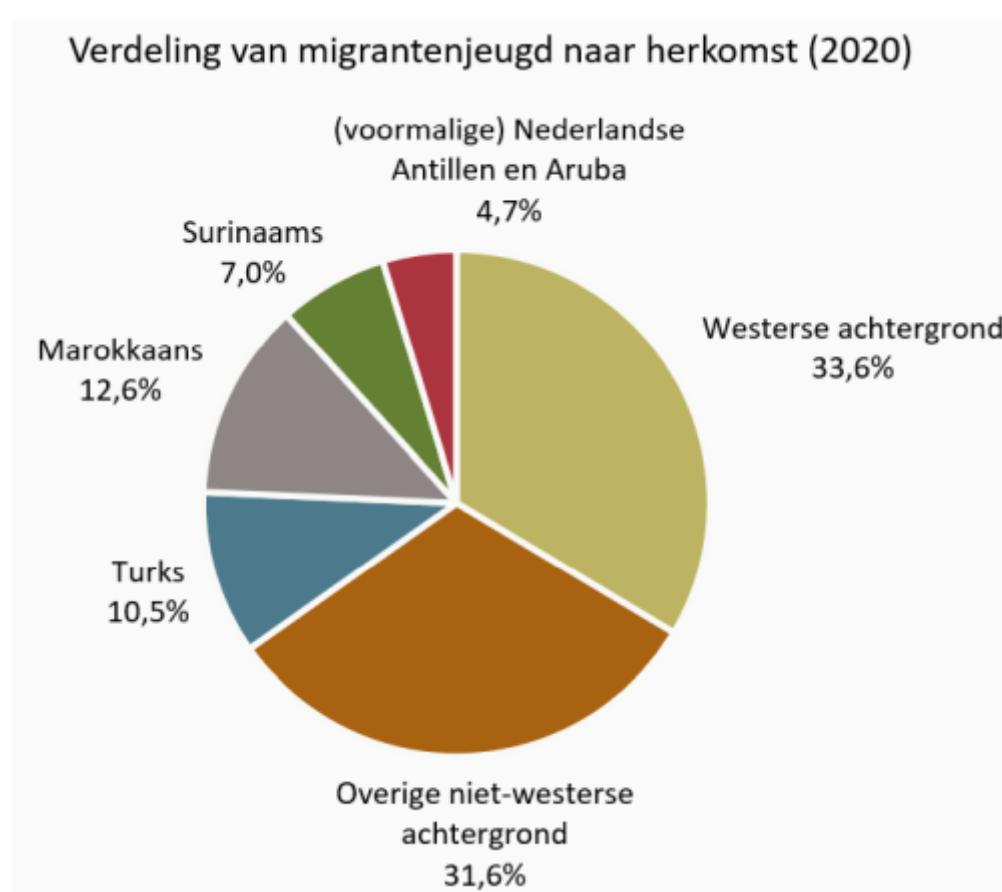

In 2020 heeft ruim 72 procent van alle 0- tot 25-jarigen in Nederland een Nederlandse achtergrond en bijna 28 procent een migratieachtergrond. Deze laatste groep is opgebouwd uit ruim 66 procent 0- tot 25-jarigen met een niet-westerse migratieachtergrond en bijna 34 procent met een westerse migratieachtergrond. De laatste jaren is er een daling in het aantal kinderen met een Nederlandse achtergrond, van 75,49 procent in 2014 naar 72,24 procent in 2020, en een lichte stijging in het aantal kinderen met een westerse of niet-westerse migratieachtergrond.

Van de jeugd met een niet-westerse migratieachtergrond behoort de grootste groep met ruim 47 procent tot de categorie 'overige'. Hiertoe behoren onder meer kinderen uit Syrië, Afghanistan, Iran en Irak. Na de groep 'overige' vormen kinderen en jongeren met een Marokkaanse achtergrond de grootste groep jeugdigen met een niet-westerse migratieachtergrond, met ruim 19 procent. Bijna 16 procent heeft een Turkse achtergrond, bijna 11 procent een Surinaamse achtergrond en 7 procent is afkomstig uit de (voormalige) Nederlandse Antillen en Aruba.

Sinds 2010 is het aandeel jeugd met een migratieachtergrond binnen de bevolking van 0 tot 25 jaar gestegen van 23,5 procent in 2010 naar ruim 27 procent in 2020. Binnen deze groep is er een verschuiving te zien in de verdeling van de herkomstgroepen. Zo is het percentage met een niet-westerse achtergrond gedaald van 69 procent van de jeugd met een migratieachtergrond in 2010 naar circa 67 procent in 2020. Het percentage met een westerse achtergrond steeg van circa 31 procent in 2010 tot bijna 34 procent in 2020 (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020).

Verdeling van jeugd naar herkomst

Ruim 66 procent van de jeugd met een migratieachtergrond heeft in 2020 een niet-westerse achtergrond. Het grootste aandeel wordt gevormd door jeugd in de groep 'overig niet-westerse afkomst'. Deze groep is divers samengesteld en bestaat uit jeugd uit onder meer Somalië, Syrië, Iran, Irak en Afghanistan. Daarna vormen respectievelijk jeugd met een Marokkaanse achtergrond (19 procent), Turkse achtergrond (16 procent), Surinaamse achtergrond (11

procent), jeugd afkomstig uit de (voormalige) Nederlandse Antillen en Aruba (7 procent) en jeugd met een Syrische achtergrond (6 procent), de grootste groepen.

Sinds 2010 vertoont de groep 'overig niet-westerse afkomst' de grootste stijging, van 24,47 procent van de jeugd met een migratieachtergrond in 2010 naar bijna 32 procent in 2020. De stijging komt door een toename van het aantal vluchtelingen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020).

Deelname voortgezet onderwijs

Steeds meer kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond gaan naar de havo of het vwo. In het schooljaar 2020/21 zat 39,9 procent van de leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond in het derde leerjaar van het havo/vwo. Van de leerlingen met een Nederlandse achtergrond zat 51,5 procent op havo of vwo.

Vijftien jaar eerder in 2005/06 ging het om respectievelijk 28,6 procent van de kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond en 45 procent van de leerlingen met een Nederlandse achtergrond. In 15 jaar tijd is het aandeel leerlingen dat havo of vwo volgt het sterkst gestegen bij degenen met een niet-westerse achtergrond.

In 2020/21 volgde 36,8 procent van de Marokkaans-Nederlandse leerlingen, 33,8 procent van de Turks- Nederlandse leerlingen, 40 procent van de leerlingen van de Surinaams-Nederlandse leerlingen en 31,4 procent van de leerlingen afkomstig uit de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba havo/vwo-onderwijs.

Onder leerlingen met een vluchtingenachtergrond zijn er grote verschillen in onderwijsniveau. Leerlingen met een Iraanse achtergrond gaan vaker naar het havo/vwo dan leerlingen met een Nederlandse achtergrond. Onder hen zat meer dan de helft van de leerlingen in het schooljaar 2019/20 in een havo- of vwo-klas. Leerlingen met een Somalische of Syrische achtergrond gaan juist veel minder vaak naar havo/vwo. Ongeveer 1 op de 5 volgde in 2019 havo/vwo-onderwijs.

Leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond gaan het vaakst (62 procent) naar het vmbo. Binnen het vmbo volgen leerlingen met een niet-westerse achtergrond vaker de

basisberoepsgerichte- en kaderberoepsgerichte leerwegen dan leerlingen met een Nederlandse achtergrond.

Deelname hoger onderwijs

Het aantal kinderen en jongeren met een migratieachtergrond dat in Nederland een hbo- of wo-opleiding volgt is de afgelopen twintig jaar gestegen. Deze stijging zien we in mindere mate ook onder jeugdigen van Nederlandse origine. Het percentage kinderen en jongeren van 18-25 jaar met een niet-westerse achtergrond dat een hbo opleiding volgt is met 8 procent gestegen. Van 11 procent in 2000 naar bijna 19 procent in 2019/2020. Onder kinderen en jongeren zonder migratieachtergrond gaat het om een stijging van 5,6 procent: van 17,3 procent in 2000 naar 22,9 procent in 2019/2020.

De stijging is het grootst onder de jongeren met een Turkse (7 procent in 2000 naar 18 procent in 2019) en Marokkaanse (8 procent in 2000 naar 19 procent in 2019) migratieachtergrond. De stijging onder jongeren afkomstig uit de (voormalige) Nederlandse Antillen en Aruba is kleiner. Dit kan verklaard worden doordat relatief veel van deze jongeren al deelnamen aan het hoger onderwijs.

Grotere stijging onder vrouwen

Meer vrouwen dan mannen volgen een hbo-opleiding. In 2019/2020 geldt dat voor alle herkomstgroepen. De stijging van het aantal vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond dat een hbo-opleiding volgt is aanzienlijk groter dan die van vrouwen met een Nederlandse achtergrond.

Het verschil tussen vrouwen met een Nederlandse achtergrond en vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond wordt steeds kleiner. Zo volgde in 2000 11 procent van de vrouwen van 18-25 jaar met een niet-westerse achtergrond een hbo-opleiding. In 2019 is dit gestegen naar bijna 21 procent. Onder vrouwen met een Nederlandse achtergrond gaat het om bijna 19 procent in 2000 naar ruim 24 procent in 2019/2020.

Wetenschappelijk onderwijs

Ook binnen het wetenschappelijk onderwijs zijn kinderen en jongeren met een migratieachtergrond bezig met een inhaalslag. Het verschil met hun leeftijdsgenoten met een Nederlandse achtergrond wordt kleiner. Zo volgt inmiddels 12 procent van de van 18-25 jaar kinderen en jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs.

Onder jeugd met een Nederlandse achtergrond gaat het om ruim 14 procent. Twintig jaar eerder ging het om respectievelijk 5 procent en bijna 10 procent. Ook in het wetenschappelijk onderwijs stijgt het percentage het meest onder meisjes met een Turkse-, Marokkaanse en Surinaamse migratieachtergrond.

Arbeidsmarkt

De arbeidsparticipatie onder de beroepsbevolking van 15 tot 25 jaar met een niet-westerse migratieachtergrond is de afgelopen tien jaar aanzienlijk gestegen. Van 43 procent in 2010 naar ruim 51 procent in 2020. Onder jongeren met een Nederlandse achtergrond vond een kleinere stijging plaats. Van ruim 65 procent in 2010 naar bijna 67 procent in 2020.

De arbeidsmarktparticipatie steeg het hardst onder jongeren met een Turkse – en Marokkaanse achtergrond. In 2010 had 39 procent van de jongeren met een Turkse achtergrond betaald werk. In 2020 is dit gestegen naar 54,5 procent. Onder jongeren met een Marokkaanse achtergrond gaat het om respectievelijk 40,5 procent en 53 procent.

Ook het aantal jongeren dat op zoek is naar werk is, met uitzondering van 2020 tijdens de coronapandemie, de laatste tien jaar onder zowel jongeren met – en zonder migratieachtergrond gedaald. Nog steeds geldt echter dat jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond vaker werkloos zijn dan jongeren van Nederlandse origine.

In 2020 was 15 procent van de jongeren van 15 tot 25 jaar met een niet-westerse migratieachtergrond werkzoekend. Onder jongeren met een Nederlandse achtergrond gaat het om 7,5 procent. In 2019, toen er nog geen pandemie was, ging het om respectievelijk 11 procent en 5,4 procent.

Definitie

In de statistieken verwijst de term 'migratieachtergrond' naar kinderen en jongeren die niet in Nederland geboren zijn of van wie een of beide ouders elders geboren zijn.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hanteert bij de presentatie van cijfers de volgende indeling:

- Nederlandse achtergrond: een persoon van wie beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar de persoon zelf is geboren;
- Westerse migratieachtergrond: iemand die in Nederland woont en van wie ten minste één ouder in een land in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië of Japan is geboren. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden mensen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de westerse migratieachtergrond gerekend;
- Niet-westerse migratieachtergrond: iemand die in Nederland woont en van wie ten minste één ouder in een land in Afrika, Latijns-Amerika, Azië (exclusief Japan en Indonesië) of Turkije is geboren.

Verder wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie).

Bij het afbakenen van mensen met een migratieachtergrond staat het geboorteland van de ouders centraal. Minstens een van de ouders is in het buitenland geboren. Van mensen met een Nederlandse achtergrond zijn beide ouders in Nederland geboren.

Woonsegregatie bepaalt in grote mate schoolsegregatie

Ouders mogen kiezen naar welke basisschool ze hun kinderen sturen. Vaak is dat een school in de buurt, maar soms kiezen ze er bewust voor om de wijk uit te fietsen. Hoe groot is de invloed van de vrije schoolkeuze op segregatie in het basisonderwijs?

WILLEM BOTERMAN
Universitair docent aan de Universiteit van Amsterdam

INGE DE WOLF
Hoogleraar aan de Universiteit Maastricht en onderwijsinspecteur

Segregatie in het onderwijs wordt vaak geassocieerd met scholen in de Verenigde Staten of Engeland. Eerder onderzoek laat evenwel zien dat ook in Nederland de segregatie in het basisonderwijs zo'n tien jaar geleden aanzienlijk was (Ladd et al., 2009). Daarnaast wordt segregatie vaak als gegeven gezien, als iets dat vaststaat en niet te veranderen is. Segregatie kan echter toe- en afnemen, en in Nederland speelt daarbij de beleidskeuze om ouders scholen te laten kiezen een belangrijke rol.

Het woord *segregatie* heeft een negatieve connotatie. Maar lang niet iedereen vindt onderwijssegregatie negatief. Als ouders systematisch verschillen in hun voorkeuren, dan kiezen ze verschillende scholen. En de meeste kinderen voelen zich prettig op een school vol gelijkgestemden. De keerzijde is wel dat leerlingen met verschillende achtergronden elkaar op gesegregeerde scholen nauwelijks tegenkomen. Dit pakt negatief uit voor de sociale competenties van leerlingen. Daarnaast dragen gesegregeerde basisscholen bij aan sociale ongelijkheid in een stad of regio. Dit bevordert niet de sociale cohesie in de samenleving.

In Nederland is segregatie geen actueel thema in het onderwijs. Dat heeft grotendeels te maken met de vrijheid van onderwijs, zoals vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet. De vrijheid van onderwijs is zeer bepalend, en beperkt het nadenken over segregatie met betrekking tot het onderwijs. Wel proberen een aantal gemeenten, zoals Nijmegen en Amsterdam, actief segregatie in het onderwijs tegen te gaan. Ook zijn er initiatieven vanuit de school zelf of vanuit de ouders. Ondanks deze initiatieven is er (nog) geen brede discussie over segregatie in het onderwijs en in het beleid.

OMVANG EN TRENDS IN SEGREGATIE

Op de meeste scholen wijkt de leerlingenpopulatie af van het gemiddelde in de gemeente. In onderzoek naar segregatie is de dissimilarityindex een veelgebruikte maat voor hoe gesegregeerd verschillende scholen zijn. De index geeft het percentage leerlingen aan dat van school zou moeten

wisselen om tot een evenwichtige verdeling te komen en wordt berekend door de percentages die zouden moeten wisselen op te tellen (Duncan en Duncan, 1955). Voor twee scholen geldt: als ze een evenredige afspiegeling van de populatie in de gemeente vormen, hoeft er niemand te wisselen en is de index 0; als ze volledig gesegregeerd zijn, moet van beide scholen 50 procent van de leerlingen wisselen en is de index $50 + 50 = 100$. Het voordeel van een dissimilarityindex is dat steden of landen goed met elkaar te vergelijken zijn, onafhankelijk van hoe groot de groepen zijn (Massey en Denton, 1988).

Voor dit artikel hebben we de segregatie berekend voor het basisonderwijs in de 22 gemeenten met het grootste aantal basisschoolleerlingen. Hierbij hebben we dissimilarityindices berekend voor de segregatie naar het opleidingsniveau van de ouders (hoogopgeleid ten opzichte van laagopgeleid), naar het inkomen (hoge inkomens ten opzichte van lage inkomens) en naar de etnische achtergrond (niet-westerse achtergrond ten opzichte van leerlingen zonder migratieachtergrond). Deze berekeningen zijn gedaan aan de hand van de onderwijsnummerbestanden met alle Nederlandse leerlingen en zijn gecombineerd met CBS-bestanden waarin de achtergrondkenmerken, zoals het opleidingsniveau van de ouders, gezinsinkomen en de etnische achtergrond, zijn opgenomen. Dit artikel bouwt voort op recent onderzoek (Boterman, 2018, en Inspectie van het Onderwijs, 2018), met als doel verschillen en trends in segregatie in het onderwijs beter te kunnen begrijpen.

SEGREGATIE NAAR OPLEIDINGSNIVEAU

De mate van segregatie naar het diploma van de ouders staat weergegeven in figuur 1a, voor 2011 en 2015. Allereerst valt de relatief hoge score op. In 17 van de 22 grootste gemeenten ligt de dissimilarityindex boven de 50, wat betekent dat meer dan de helft van de leerlingen over en weer van school zou moeten wisselen om tot een evenwichtige verdeling te komen. Dit is een hoog segregatieniveau (Massey en Denton, 1988), ook in vergelijking met andere landen (Ladd et al., 2009). In het sterk gesegregeerde onderwijs in Londen is de dissimilarityindex naar opleiding van de ouders 49 tot 62 (afhankelijk van het land van herkomst) (Burgess en Wilson, 2005).

Tussen de gemeenten onderling zijn er wel grote verschillen. Vooral basisscholen in de oude steden zijn sterk

gesegregeerd. Zo zou 74 procent van de Haagse basisschoolleerlingen van school moeten wisselen om tot een evenwichtige verdeling te komen. Het onderwijs is ook sterk gesegregeerd ($DI > 60$) in Amsterdam, Rotterdam, Nijmegen, Haarlem, Arnhem, Utrecht en Groningen. Lage segregatie ($DI < 40$) is er in de gemeente Haarlemmermeer, en de nieuwere steden Zoetermeer en Almere.

Opvallend is verder dat de segregatie naar het opleidingsniveau van de ouders de afgelopen vijf jaren is toegenomen. Deze toename is vooral zichtbaar in de steden die buiten de G4 vallen, zie figuur 2. Een uitzondering op de stijgende opleidingssegregatie zijn de vier grote steden. Hier is de segregatie naar opleidingsniveau de afgelopen jaren zelfs licht gedaald.

SEGREGATIE NAAR INKOMEN

De segregatie naar inkomen komt grotendeels overeen met de opleidingssegregatie, maar is minder sterk. Dit is af te lezen in figuur 1b. De inkomenssegregatie is het hoogst op basisscholen in Den Haag, net als de opleidingssegregatie. En ook hier is het basisonderwijs in de Haarlemmermeer en Almere het minst gesegregeerd naar inkomen.

Opvallend is verder dat de inkomenssegregatie in alle gemeenten stijgt, zie figuur 2. Dit betekent dat leerlingen uit gezinnen met lage huishoudinkomens steeds minder vaak op een school zitten bij leerlingen uit gezinnen met hoge huishoudinkomens. Scholen zijn over de tijd dus in toegenomen mate gesegregeerd naar inkomen.

SEGREGATIE NAAR ETNICITEIT

De mate van segregatie naar etnische achtergrond is opgenomen in figuur 1c. De etnische segregatie op basisscholen blijkt in omvang vergelijkbaar met de inkomenssegregatie. Er zijn een paar gemeenten waar de dissimilarietindex boven de 50 ligt: Den Haag, Ede, Haarlem, Breda en Amsterdam. Geringe etnische segregatie zien we in gemeenten als Haarlemmermeer en Almere.

Uit figuur 2 is ook af te lezen dat de etnische segregatie daalt in de meeste steden. De grootste daling in etnische segregatie is bij het basisonderwijs in steden als

Rotterdam, Amsterdam en Eindhoven. Leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond en zonder migratieachtergrond zitten de laatste jaren vaker bij elkaar op school, al is de mate van etnische segregatie nog steeds hoog. Uit Boterman (2018) blijkt dat de mate van segregatie wel sterk verschilt tussen migrantengroepen.

Op basis van de drie bovenstaande figuren concluderen we dat de segregatie in Nederland relatief hoog is, vooral naar het opleidingsniveau van ouders. De aard van de segregatie lijkt te veranderen. De etnische segregatie neemt af, terwijl de segregatie langs sociaal-economische lijn (inkomen en opleiding) toeneemt. Dit betekent dat er steeds minder scholen zijn waar specifieke etnische groepen domineren, maar wel dat scholen steeds sterker gesegregeerd zijn naar ouderlijk milieu.

WOONLOCATIE OF SCHOOLKEUZE

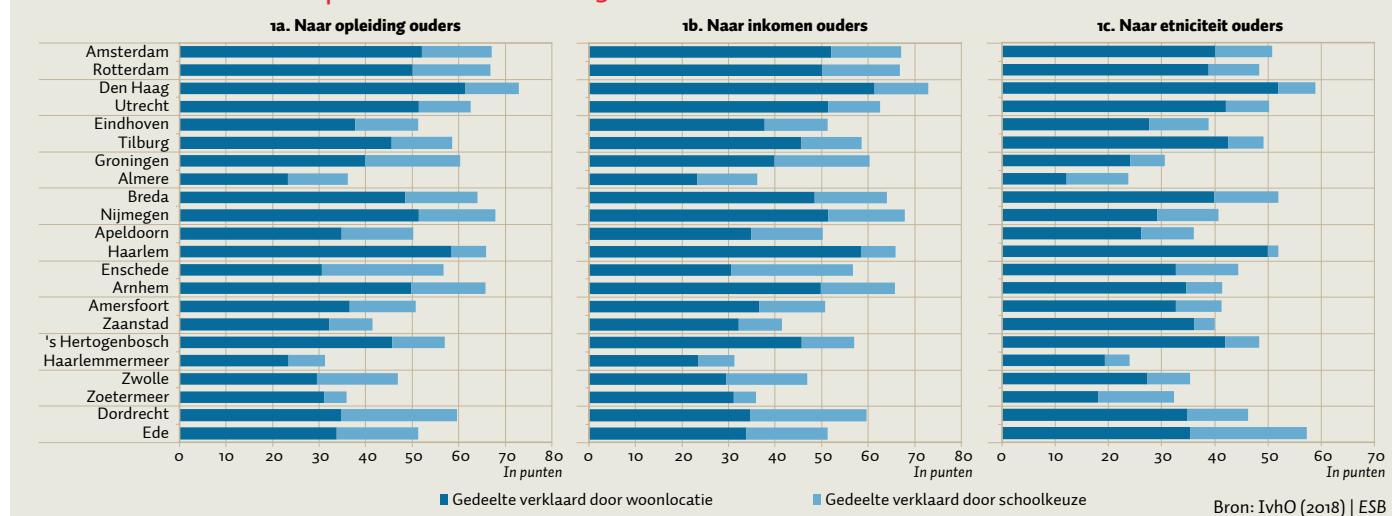
De sterke segregatie in het basisonderwijs komt deels doordat leerlingen gesegregeerd wonen. In een wijk wonen namelijk vaak leerlingen die qua achtergrond veel op elkaar lijken. Maar als alle leerlingen naar de dichtstbijzijnde scholen zouden gaan, zou het Nederlandse basisonderwijs ook gesegregeerd zijn. Het is daarom een relevante vraag welk deel van de segregatie in het basisonderwijs veroorzaakt wordt doordat leerlingen gesegregeerd wonen.

We vergelijken hiertoe de hypothetische situatie dat alle leerlingen naar een van de drie dichtstbijzijnde scholen gaan, met de huidige situatie. Als iedereen naar de dichtstbijzijnde school zou gaan, veroorzaakt woonsegregatie onderwijssegregatie. Dan is er geen vrije schoolkeuze. Het verschil tussen de feitelijke segregatie en de gesimuleerde woonsegregatie is de segregatie die veroorzaakt wordt door de vrije schoolkeuze. Dit is het aandeel dat verklaard wordt doordat ouders de dichtstbijzijnde scholen voorbij fietsen, de wijk uitfietsen of hun kinderen naar een school brengen die een heel specifieke populatie aantrekt.

In figuur 1 staat voor de 22 grootste gemeenten weer gegeven welke deel van de segregatie komt doordat leerlingen gesegregeerd wonen (lichtblauw) en welk deel wordt veroorzaakt door schoolkeuze (blauw). In vrijwel alle steden

Dissimilarietsexponent op basisscholen in 2015

FIGUUR 1

draagt woonsegregatie sterker bij aan schoolsegregatie dan de schoolkeuze doet. Maar tegelijkertijd versterkt schoolkeuze de segregatie in alle steden. Ook hier zijn er weer grote verschillen tussen gemeenten. In de meeste steden gaat het om een aanzienlijke bijdrage. In Enschede en Dordrecht is 25 procent van de leerlingen door schoolkeuze onevenwichtig over scholen verdeeld, terwijl in Zoetermeer de schoolkeuze ervoor zorgt dat slechts 5 procent van de leerlingen onevenwichtig verdeeld is (bovenop de woonsegregatie).

SCHOOLKENMERKEN

Ouders kunnen een andere school kiezen dan de dichtstbijzijnde vanwege de schoolpopulatie of het specifieke pro-

fiel ervan. Dat groepen ouders verschillen in hun voorkeuren, laten verschillende studies zien (Karsten et al., 2003; Denessen et al., 2005; Borghans et al., 2015).

Ook voor de mate waarin het schoolprofiel, zoals de specifieke denominatie en/of het specifieke onderwijsconcept, bijdraagt aan de segregatie in een gemeente hebben we de dissimilitariteitsindex gebruikt. Niet alle basisscholen dragen even sterk bij aan de segregatie in het onderwijs. Naarmate scholen een meer homogene groep ouders aantrekken, dragen ze sterker bij aan segregatie. Scholen die vooral academisch geschoold ouders trekken, dragen dus sterker bij aan de segregatie dan scholen waar het opleidingsniveau van de ouders meer divers is. Scholen waar vooral ouders met een specifieke migratieachtergrond voor kiezen, dragen sterker bij aan etnische segregatie dan scholen waar kinderen met verschillende migratie-achtergronden heen gaan.

Omdat we ook hier met de dissimilitariteitsindex werken, is de interpretatie gelijk aan die op gemeentelijk niveau. De index geeft de absolute dissimilitariteitsindexbijdrage aan voor groepen scholen met verschillende denominaties en/of concepten. Deze kan segregatie relatief doen toenemen (positieve score) of afnemen (negatieve score).

SCHOOLKENMERKEN EN OPLEIDINGSSEGREGATIE

Figuur 3a laat zien dat algemeen bijzondere scholen (ABZ-scholen) in de meeste gemeenten de segregatie versterken. In Rotterdam dragen de ABZ-scholen het sterkst bij, en zorgen voor een stijging van de dissimilitariteitsindex met vier procentpunten. Het zijn vooral hoogopgeleide ouders die kiezen voor ABZ-scholen, veelal met een bijzonder concept. Eerder is dit aangetoond door Karsten et al. (2006).

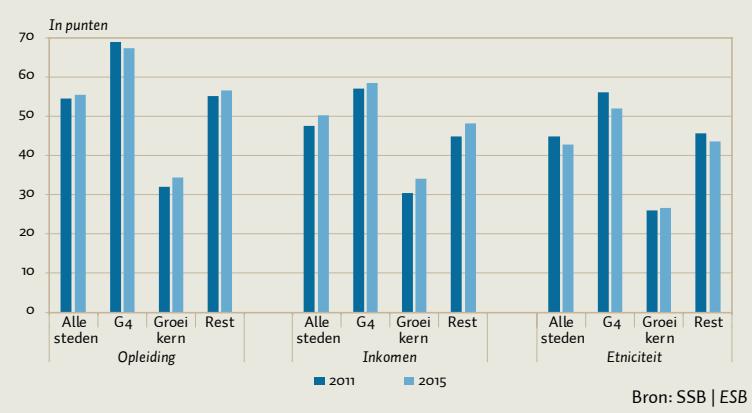
Protestants-christelijke scholen (PC) gaan in de meeste gemeenten juist segregatie tegen. In Den Haag zijn de PC-scholen het minst segregerend van alle schooltypen. Zonder deze scholen zou de dissimilitariteitsindex drie procentpunten hoger zijn. Ook de rooms-katholieke scholen (RK-scholen) zijn minder gesegregeerd in de meeste steden (met uitzondering van Den Haag). Opvallend is verder dat openbare scholen eerder meer dan minder bijdragen aan de (opleidings)segregatie in het basisonderwijs.

SCHOOLKENMERKEN EN ETNISCHE SEGREGATIE

De mate waarin basisscholen bijdragen aan etnische segregatie, verschilt ook wat betreft de diverse denominaties. Dit is af te lezen uit figuur 3b. Ook hier hebben we voor de verschillende denominaties berekend wat hun bijdrage is aan de segregatie in hun gemeenten. Uit de figuur blijkt dat vooral basisscholen op islamitische, joodse en hindoe-aanstaande grondslag (in het onderzoek ‘klein religieus’) sterk bijdragen aan etnische segregatie in het basisonderwijs. Veel van deze scholen richten zich op een specifieke achterban en hebben een specifieke leerlingpopulatie. Tegelijkertijd zijn er basisscholen met juist een meer diverse leerlingpopulatie. Door deze scholen is de segregatie lager. Net als bij de opleidingssegregatie, zijn dit in veel gemeenten protestants-christelijke scholen. In de meeste gemeenten dragen deze scholen relatief weinig bij aan de segregatie-index. Hetzelfde geldt voor ABZ- en RK-scholen in veel gemeenten.

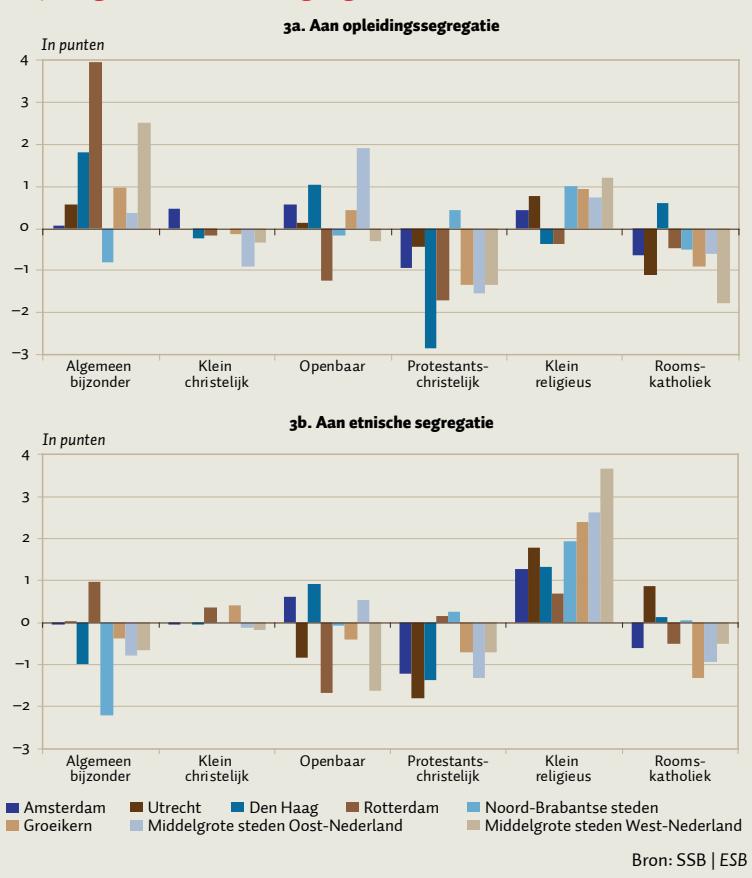
Ontwikkeling van de dissimilitariteitsindex

FIGUUR 2

Bijdrage aan schoolsegregatie naar denominatie

FIGUUR 3

INITIATIEVEN OM SEGREGATIE TEGAAN

Vergeleken met andere landen is de mate van segregatie in het Nederlandse onderwijs hoog, vooral naar het opleidingsniveau van de ouders en vooral ook in de grote steden. De afgelopen jaren verandert echter de aard van de segregatie. De segregatie naar etnische achtergrond daalt, terwijl de segregatie naar inkomen en opleiding in de meeste steden stijgt. Scheidslijnen naar opleidingsniveau worden belangrijker, terwijl scheidslijnen naar etnische achtergrond afnemen. Deze ontwikkeling zien we ook op andere plekken in het onderwijs, bijvoorbeeld bij kansengelijkheid (Inspectie van het Onderwijs, 2016). Dit kan een maatschappelijke trend zijn, te maken hebben met het stijgende opleidingsniveau onder migrantengroepen, en/of betekenen dat het beleid rond zwarte en witte scholen effectief is.

In alle steden is de segregatie een combinatie van woonsegregatie, schoolkeuze en het aanbod van scholen. Als er geen vrije schoolkeuze zou zijn, zou het basisonderwijs nog steeds gesegregeerd zijn op basis van de woonlocatie van leerlingen. Tegelijkertijd draagt de schoolkeuze ook een substantieel deel bij aan de segregatie in het basisonderwijs, omdat ouders scholen voorbij fietsen, de wijk uitfietsen, of een specifieke school binnen de wijk kiezen.

Er ontstaan bij scholen, besturen en gemeenten steeds meer initiatieven om segregatie tegen te gaan. Over de effectiviteit van dit beleid is nog weinig bekend, maar de grote verschillen tussen steden maken wel nieuwsgierig naar beleidsverschillen. Hoe komt het dat in bepaalde steden de segregatie laag is of daalt? En waarom draagt schoolkeuze in bepaalde steden weinig of juist veel bij aan segregatie? De gevonden verschillen betekenen in ieder geval dat er van elkaar geleerd kan worden, en men iets kan doen om segregatie in het basisonderwijs tegen te gaan.

Er zijn scholen die actief beleid voeren tegen segregatie. Dit zijn met name scholen die relatief veel leerlingen hebben met laagopgeleide ouders. Zij werven actief onder de ouders van kinderen die 'naar andere scholen dreigen te gaan', bieden een voorschoolse opvang, en maken de school op diverse manieren aantrekkelijk voor andere doelgroepen. Ook bestaan er ouderinitiatieven, waarbij een groep hoogopgeleide ouders hun kinderen naar een (buurt) school stuurt waarop vooral leerlingen zitten met laagopgeleide ouders. Een overzicht van dergelijke initiatieven is te vinden op www.gemengdescholen.nl.

Groepen scholen en besturen werken in sommige regio's actief samen om segregatie tegen te gaan. Zij maken afspraken over de werving van leerlingen, verwijzen leerlingen actief door en/of hanteren dubbele wachtlijsten. Wel blijkt het in de praktijk vaak lastig om afspraken te maken. Dit komt omdat scholen tegelijkertijd elkaar concurrer-

rent zijn, en omdat afspraken dus afhankelijk zijn van de bereidwilligheid van (alle) schoolleiders en bestuurders in een bepaalde regio. Gemeenten organiseren daarom soms ook procedures rond de aanmelding op basisscholen en bij de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn toelating van alleen leerlingen uit de buurt, loting en gemeentelijke afspraken over toelating op scholen.

Segregatie kan ook tegengegaan worden door eenzijdig samengestelde scholen voor een breder publiek aantrekkelijker te maken. Sommige bestuurders investeren extra in zulke scholen, bijvoorbeeld in extra ondersteuning, kleinere klassen, goede leraren en aantrekkelijke huisvesting. De lumpsum-financiering maakt dat bestuurders hier eigen keuzes in kunnen maken. Ook gemeenten gebruiken regelmatig gemeentelijke onderwijsgelden of achterstands middelen voor extra investeringen in specifieke scholen. Extra investeren in specifieke scholen zou ook via landelijk beleid kunnen, zoals in sommige andere landen gebeurt. Nederland kent dergelijk beleid niet, maar wel krijgen bestuurders extra middelen voor achterstandsleerlingen, zodat ze het zelf kunnen doen.

LITERATUUR

- Borghans, L., B.H. Golsteyn en U. Zöllitz (2015) Parental preferences for primary school characteristics. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 15(1), 85–117.
- Boterman, W.R. (2013) Dealing with diversity: middle-class family households and the issue of 'black' and 'white' schools in Amsterdam. *Urban Studies*, 50(6), 1130–1147.
- Boterman, W.R. (2018) School segregation in the free school choice context of Dutch cities. In: X. Bonal en C. Bellei (red.), *Understanding school segregation: patterns, causes and consequences of spatial inequalities in education*. Londen: Bloomsbury.
- Burgess, S. en D. Wilson (2005) Ethnic segregation in England's schools. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 30(1), 20–36.
- Denessen, E., G. Driessen en P. Sleegers (2005) Segregation by choice? A study of group-specific reasons for school choice. *Journal of Education Policy*, 20(3), 347–368.
- Duncan, O.D. en B. Duncan (1955) A methodological analysis of segregation indexes. *American Sociological Review*, 20(2), 210–217.
- Inspectie van het Onderwijs (2016) *De staat van het onderwijs: onderwijsverslag 2014/2015*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs (2018) *De staat van het onderwijs: onderwijsverslag 2016/2017*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Karsten, S., G. Ledoux, J. Roeleveld et al. (2003) School choice and ethnic segregation. *Educational Policy*, 17, 452–477.
- Karsten, S., C. Felix, G. Ledoux et al. (2006) Choosing segregation or integration? The extent and effects of ethnic segregation in Dutch cities. *Education and Urban Society*, 38(2), 228–247.
- Ladd, H.F., E.B. Fiske en N. Ruijs (2009) Parental choice in the Netherlands: growing concerns about segregation. Presentatie op de National Conference on School Choice, Vanderbilt University, oktober. Paper te vinden op ncspe.tc.columbia.edu.
- Massey, D.S. en N.A. Denton (1988) The dimensions of residential segregation. *Social Forces*, 67(2), 281–315.

In het kort

- De segregatie in het Nederlandse basisonderwijs is internationaal perspectief relatief hoog.
- Een kwart van de segregatie komt doordat ouders niet voor de buurtschool kiezen, de rest doordat men gescheiden woont.
- De segregatie naar opleidingsniveau en inkomen nam de afgelopen jaren toe, en die naar etnische achtergrond nam af.

Waarom hebben we nog steeds witte en zwarte scholen?

De term bestaat officieel niet en de overheid gebruikt sinds 2006 etniciteit ook niet meer om onderscheid te maken tussen leerlingen. Toch wordt een school met veel kinderen met een migratieachtergrond vaak een zwarte school genoemd. Hoe is dit onderscheid in het onderwijs ontstaan?

Tijdens zijn beroemde 'I Have a Dream'-speech in 1963 spreekt Martin Luther King over zijn verlangen dat witte en zwarte kinderen samen kunnen leven. Dit verlangen komt tot uiting in de gemengde scholen waar hij heel zijn leven voor pleit. Niet voor niets dragen veel scholen in Nederland zijn naam. Zij willen de droom van King naleven en hebben als visie dat kinderen, ongeacht hun ras, geloof, huidskleur of afkomst, respectvol met elkaar omgaan. Maar in plaats daarvan groeit de segregatie in het onderwijs in Nederland.

"Het heeft niet heel letterlijk met discriminatie te maken. Het heeft te maken met schoolkeuze", zegt Anja Vink in het Radio 1-programma *Focus*. In Nederland hebben we namelijk vrije schoolkeuze, waardoor ouders ook kunnen kiezen voor een school buiten hun eigen wijk, die ze beter vinden passen bij hun kinderen. "Eigenlijk is het een scheiding tussen laagopgeleid en hoogopgeleid en die uit zich met name in de steden, in kleur."

Scholen die moeten sluiten, ouders die hun kinderen in een ander stadsdeel op school doen, negatieve opmerkingen over zwarte scholen. Het lijkt soms alsof dit meer speelt dan ooit. Onderstaande reportage uit 1987, waarin een schoolleider de overheid smeekt om maatregelen, laat zien dat Nederland al ruim dertig jaar met hetzelfde probleem kampt. Sommige scholen stromen leeg, andere kunnen het aantal leerlingen niet aan.

Hoe is het onderscheid tussen zwarte en witte scholen ontstaan?

De term ‘zwarte school’ komt op in de jaren 70. Hoewel Nederland daarvoor niet homogeen is, zorgt de komst van gastarbeiders vanaf de jaren 60 voor een toename van het aantal migranten in Nederland. Door gezinshereniging groeit het aantal migrantenkinderen en zij moeten ook naar school. Doordat gastarbeiders in grote aantallen bij bepaalde bedrijven werken en hun lonen laag zijn, belandden zij met groepen tegelijk in dezelfde wijken en gaan hun kinderen naar dezelfde scholen.

Omdat deze kinderen de Nederlandse taal nog niet spreken, krijgen zij extra begeleiding. Begin jaren 70 stelt de overheid Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur (OETC) in. Het idee is immers dat deze gastarbeiders ook weer terug zullen gaan naar hun eigen land en dus is het belangrijk dat de kinderen hun moedertaal niet verleren. Ook voor de kinderen die wel blijven is onderwijs in eigen taal belangrijk, omdat ze zo sneller kunnen leren dan wanneer ze in een Nederlandstalige klas zitten. Sommige scholen pakken dat voortvarend op en nemen buitenlandse leerkrachten aan.

In een uitzending van *Andere Tijden* uit 2001 over de basisschool Combinatie 70 in de Rotterdamse wijk het Oude Noorden, legt toenmalig adjunct-directeur Eveline Mink uit dat het aannemen van Turkse en Marokkaanse leerkrachten er juist voor zorgt dat de school kinderen van die etniciteiten aantrekt. En zo maakt deze school met haar goede bedoelingen om migrantenkinderen op te nemen in de maatschappij, het onderscheid tussen verschillende kinderen alleen maar groter.

Het aantal migranten blijft stijgen en veel van hen gaan niet terug naar het land van herkomst. Daarom besteden de docenten van het Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur tijdens de aparte uren voor migrantenkinderen meer aandacht aan de Nederlandse taal. Deze aangepaste vorm van onderwijs wordt vooral in de grote steden en niet in alle talen aangeboden. In 1987 krijgt zo’n 67 procent van alle migrantenkinderen onderwijs in eigen taal.

Het onderscheid in het onderwijs groeit in de jaren 80, wanneer woningbeleid van de overheid ervoor zorgt dat rijkere witte gezinnen uit de armere wijken trekken. De migranten, die extra zwaar getroffen worden door de economische crisis in die tijd, blijven daar achterblijven. De wijken worden dan zelfs ghetto’s genoemd.

Wat is een 'zwarte school' en wat is de 'witte vlucht'?

Er is geen vaststaande definitie van de zwarte school. Aanvankelijk wordt de term gebruikt voor scholen waarvan minimaal 50 procent van de kinderen een migratieachtergrond heeft. Later ligt de grens op 60 of 70 procent. Alle scholen met een percentage tussen de 30 of 40 procent kinderen met een andere afkomst heten gemengde scholen.

De term ‘witte vlucht’ is ontstaan doordat ouders van witte kinderen steeds vaker kiezen voor een basisschool buiten hun eigen wijk. Eén van de hoofdredenen die ouders noemen is dat ze bang zijn dat hun kinderen een taalachterstand oplopen.

Naar welke school gaat Idris?

Omdat de definitie vaak verandert en omdat de overheid sinds 2006 etniciteit niet meer als factor meetelt voor de bepaling van een achterstandsleerling, is het lastig te zeggen hoeveel zwarte scholen er zijn, waar deze scholen zich bevinden en hoe ze scoren. Wel wordt bijgehouden hoeveel leerlingen er zijn met een niet-Nederlandse culturele achtergrond (NNCA). Basisscholen kunnen daar extra geld voor krijgen. Ook krijgen scholen ondersteuning bij het onderwijs aan kinderen die de Nederlandse taal (nog) niet spreken. Dit kunnen dus ook witte kinderen zijn. Daarnaast valt de derde generatie migratiekinderen niet in deze categorie, omdat hun ouders in Nederland geboren zijn. Wanneer ouders spreken over een zwarte school gaat het dus niet per se om het percentage kinderen met een andere afkomst, maar vooral om wat ze zien op het schoolplein.

In het voortgezet onderwijs speelt nog een andere vorm van segregatie mee, namelijk het onderscheid tussen kinderen van hoogopgeleide en kinderen van laagopgeleide ouders. Het opleidingsniveau van de ouders heeft invloed op de schooladviezen van de kinderen, zegt de Inspectie voor het Onderwijs. Hoewel we inmiddels al te maken hebben met de derde generatie migrantenkinderen, heeft deze bevolkingsgroep nog steeds gemiddeld een lager opleidingsniveau. Mede hierdoor gaan kinderen met een niet-westerse achtergrond vaker naar het vmbo. Ook gebeurt het dat afkomst meespeelt in het schooladvies van de juf of meester in groep 8. Slechts 10 procent van de kinderen met een kleur gaat naar het vwo, waardoor gymnasia overwegend wit zijn.

Sitsofe kreeg van haar basisschool een te laag advies. Kijk deze hele uitzending van de serie ‘Uitgesloten’ op NPO Start.

De term ‘zwarte school’ is niet onomstreden. Nederland is dan ook het enige land waar dit label zo gebruikt wordt. Veel mensen pleiten voor het afschaffen hiervan. Eén van hen is Hülya Kosar Altinyelken. Deze wetenschapper aan de UvA zegt: “Wij vinden de termen

onmenselijk en schadelijk, ze maken een symbolische apartheid in onderwijsstelsel en leiden tot stigmatisering van onderwijs en leerlingen. De labels zwart en wit zijn niet zomaar woorden, ze hebben veel lading."

Kortom, als we het hebben over zwarte scholen, kan het zomaar zijn dat mensen met verschillende definities in hun hoofd zitten. Het is beter om te praten over segregatie in het onderwijs, wat betekent dat er een scheiding is tussen bepaalde groepen.

Waarom hebben zwarte scholen een slecht imago?

Door het Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur leren veel van de eerste migrantenkinderen de Nederlandse taal niet voldoende. Dit heeft tot gevolg dat zij ook hun kinderen niet voldoende kunnen ondersteunen in het Nederlands. Hierdoor lopen uiteindelijk veel van de tweede en derde generatie migranten in Nederland nog steeds een taalachterstand op. Dit vormt het begin van het slechte imago van zwarte scholen. Ouders zijn bang dat deze taalachterstand negatieve invloed heeft op kinderen zonder taalachterstand.

"Van de 83 leerlingen zijn er 71 buitenlands, omdat Nederlandse ouders steeds vaker hun kinderen eraf haalden."

Omdat de term zwarte school niet vastomlijnd is en omdat er veel meer factoren van invloed zijn op schoolscores, is het lastig te zeggen of die negatieve invloed er is. Onderzoek van socioloog Jaap Dronkers uit 2010 laat zien dat niet zwarte of witte, maar juist gemengde scholen slechtere scores laten zien en dat er geen significant verschil is tussen witte en zwarte scholen. Hij onderzocht scholen in verschillende OESO-landen en betoogt dat hoe meer verschillende etniciteiten een school heeft, hoe lager de prestaties van alle kinderen. Omdat het vaker migrantenkinderen zijn die op etnisch diverse scholen zitten, hebben zij het meeste last van dit negatieve effect. Dronkers zegt dat leraren te veel tijd kwijt zijn aan het overbruggen van de verschillen, in plaats van dat ze bezig kunnen zijn met het overdragen van kennis. In dit onderzoek zijn Nederlandse scholen niet meegenomen in verband met gebrek aan data. Later onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) vindt ditzelfde verschil, maar zodra het gemiddelde opleidingsniveau van de ouders als factor meegerekend wordt, verdwijnt het verschil weer.

Ook uit onderzoek van RTL Nieuws blijkt dat gemengde scholen lagere resultaten hebben. En dat terwijl gemeenten juist inzetten op de groei van gemengde scholen. Hans Luyten van de Universiteit Twente geeft als mogelijke verklaring dat deze scholen misschien onvoldoende middelen hebben om met de diversiteit van hun school om te gaan.

Dat zwarte of gemengde scholen geen negatief imago hoeven te hebben bewijzen de multiculturele scholen in Montreal, Canada. Daar zien ouders het juist als een verrijking dat hun kind verschillende culturen leert kennen. In onderstaande reportage noemt het schoolbestuur diversiteit juist als succesfactor. Er zijn op die school zoveel verschillende culturen dat er niet een meerderheid is en dat Frans (de voertaal in Montreal) ook de enige taal is waarin de leerlingen met elkaar kunnen communiceren. Dit in tegenstelling tot Nederland, waar bepaalde etniciteiten in relatief grote groepen aanwezig zijn en zo ook makkelijker aan hun eigen taal en cultuur kunnen vasthouden.

Uiteindelijk lijkt het erop dat andere factoren, zoals opleidingsniveau en inkomen van de ouders meer invloed hebben dan etniciteit. De prestaties van de scholen zelf zijn niet leidend in de schoolkeuze van de ouders en ook niet bepalend voor het slechte imago. Hoogstwaarschijnlijk spelen onbewuste vooroordelen een grote rol en negatief nieuws, zoals de examenfraude bij de Ibn Ghaldoun, die ervoor zorgen dat het slechte imago blijft bestaan.

Waarom is scheiding in het onderwijs een probleem?

Segregatie in het onderwijs kan er dus voor zorgen dat het algehele niveau van een school omlaag gaat. Een zwarte school heeft bijvoorbeeld een andere aanpak van taalonderwijs nodig en wanneer die niet wordt gegeven, heeft dat negatieve gevolgen.

Vanuit wetenschappelijk oogpunt is het belangrijk dat kinderen al op jonge leeftijd leren omgaan met een diverse samenleving, omdat je dan begint met de beeldvorming over anderen. Volwassenen kunnen hun mening nog wel veranderen, maar doordat bepaalde vooroordelen en aannames dan al zo diep geworteld zijn, is dat erg lastig en gaat het langzaam. De resultaten van de gemengde scholen zijn dan misschien slechter, uit onderzoek blijkt wel dat deze kinderen positiever kijken naar mensen met een andere achtergrond. Dat is precies wat Martin Luther King voor ogen had. Als kinderen van verschillende kleuren kunnen samenleven, dan kunnen ze dat ook als volwassenen.

En misschien is dat zelfs wel belangrijker dan goede scores op school. Zowel witte ouders als ouders met een andere afkomst doen daarom geregeld hun best om hun school gemengder te maken.

In 2017 volgt regisseur Camiel Zwart de pogingen van de directeur van basisschool Het Octaaf in Nijmegen. Deze zwarte school in een gemengde wijk wil graag meer witte kinderen naar hun school krijgen. Het resultaat is een documentaire die duidelijk maakt dat jonge ouders allerlei bezwaren hebben die niet altijd op feiten gebaseerd zijn.

Hoewel het dus lastig is aan de hand van cijfers te zien of de segregatie groeit, komen er wel steeds meer geluiden vanuit de samenleving dat dit het geval is. Ook is een gemengde school geen recept voor succesvolle integratie. Steeds vaker zeggen schoolleiders dat het misschien tijd is om te accepteren dat segregatie er is. In plaats van zich bezighouden met het werven van witte leerlingen, besteden zij liever aandacht aan de kwaliteit van het onderwijs.

Wat voor beleid voert de overheid?

Halverwege de jaren 80 wordt duidelijk dat het Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur niet helpt om de (taal)achterstanden van migrantenkinderen weg te werken. Desondanks gaat de overheid wel in dezelfde lijn verder met haar beleid. In 1998 volgt de OALT, Onderwijs in Allochtone Levende Talen. Binnen dit programma wordt de subsidie vaker gebruikt om in aparte taalklasjes de Nederlandse taalvaardigheid te verbeteren. Helaas blijkt ook de OALT geen positieve invloed te hebben en de financiering hiervan stopt in 2004.

Al tientallen jaren krijgen scholen extra financiering voor achterstandsleerlingen. Wat een achterstandsleerling is verandert vaak. In 2016 brengt het Centraal Bureau voor de Statistiek naar buiten dat het aantal achterstandsleerlingen daalt. Anja Vink, journalist gespecialiseerd in ongelijkheid in het onderwijs, legt uit dat dit niet het geval is, maar dat een verandering in de definitie hiervoor zorgt. Zij ziet het daarom als een verkapte bezuinigingsmaatregel. Eén van de wijzigingen in de definitie is dat er sinds 2006 geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen leerlingen op basis van etniciteit.

Er is sinds de jaren 80 ook discussie over de opkomst van de islamitische scholen. Volgens artikel 23 van onze Grondwet is er vrijheid van onderwijs. In Nederland zijn veel protestantse en katholieke basisscholen en doordat de samenstelling van onze maatschappij verandert, is de komst van islamitische scholen een logisch gevolg. Niet iedereen is blij met deze

islamitische scholen, die ook als zwart gelabeld worden. Steeds meer politici, onder andere van de partijen GroenLinks, SP en D66 pleiten voor het afschaffen of moderniseren van artikel 23. De PVV wil islamitisch onderwijs afschaffen, maar wel graag het christelijke onderwijs behouden en pleit dus niet tegen artikel 23.

Een voorbeeld van een recente aanpak van de segregatie in het onderwijs is het spreidingsbeleid dat een aantal grote steden hanteert. Kinderen die in hetzelfde postcodegebied als de school wonen, krijgen voorrang bij de loting van die school. Het is vooral bedoeld om de ‘witte vlucht’ te voorkomen en om ervoor te zorgen dat basisscholen een afspiegeling van de wijk zijn. De meeste politici blijven huiverig om verplichte spreiding toe te passen.

Een andere aanpak waar de overheid nu in investeert is de ouderparticipatie. Sommige ouders van leerlingen spreken niet of onvoldoende Nederlands, waardoor ze minder betrokken zijn bij hun schoolgaande kinderen. Door gebruik te maken van sociale structuren en andere ouders die meerdere talen spreken, vergroot de ouderbetrokkenheid en gaan de resultaten omhoog.

De overheid heeft de afgelopen jaren op allerlei verschillende manieren geprobeerd segregatie in het onderwijs aan te pakken. Vrije schoolkeuze van de ouders blijft altijd een belangrijke waarde. Er wordt vooral ingezet op extra aandacht en financiering voor achterstandsleerlingen, ongeacht hun afkomst.

In het kort

- Zwarte scholen zijn ontstaan door de komst van gastarbeiders naar Nederland in de jaren 70. Deze gezinnen wonen vaak bij elkaar in de buurt en doordat sommige basisscholen Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur bieden, gaan veel migrantenkinderen naar dezelfde scholen.
- De term zwarte school wordt gebruikt voor scholen met meer dan 60 of 70 procent kinderen van een andere afkomst dan de Nederlandse.
- Wanneer witte ouders hun kinderen naar een witte school buiten hun eigen buurt brengen, noemen we dat de 'witte vlucht'.

- Veel mensen denken dat zwarte scholen slecht presteren. Uit onderzoek blijkt juist dat gemengde scholen vaak lagere scores hebben.
- Segregatie in het onderwijs is een probleem, omdat beeldvorming van andere mensen en dus ook andere culturen vooral plaatsvindt op jonge leeftijd. Op latere leeftijd is het moeilijk om ingewortelde aannames en vooroordelen aan te passen.
- Het overheidsbeleid richt zich eerst op het terugdringen van de taalachterstand. Sinds 2006 speelt etniciteit geen rol meer in de definitie van een achterstandsleerling.
- Vrije keuze van scholen blijft erg belangrijk en de overheid zet liever in op doelmatige projecten, zoals ouderparticipatie.

Zijn christelijke en islamitische scholen nog van deze tijd?

Inge Hoogendoorn Zaterdag 28 september 2019

Het oer-Nederlandse artikel 23 van de grondwet ligt onder vuur (zie uitleg over dit artikel aan het einde van deze tekst). Dit artikel regelt de vrijheid van onderwijs, oftewel: de vrijheid een school op te richten op basis van religie of levensovertuiging. Het grootste deel van de Nederlandse basis- en middelbare scholieren gaat naar zo'n 'bijzondere' school, waar dan bijvoorbeeld 'protestants-christelijk' of 'Montessori' op de gevel staat.

Er is eigenlijk altijd discussie over de vrijheid van onderwijs. Want waarom zou je niet iedereen hetzelfde onderwijs geven? Zeki Arslan, onderwijspecialist op het gebied van etnische minderheden, zei in een hoorzitting in de Tweede Kamer dat het artikel 23 leuk is geweest en veel heeft betekend voor de emancipatie voor bepaalde bevolkingsgroepen. "Maar voor nieuwkomers begint het zo langzamerhand beperkend te werken."

'Zeer onwenselijk'

Hij bedoelt daarmee dat er door de vrijheid van onderwijs vaak al op de basisschool een scheiding te zien is tussen groepen kinderen. Volgens hem zijn er al "mono-etnische scholen", "waar kansarme leerlingen zitten en waar geen docent voor de klas wil staan".

"Ik zou het zeer onwenselijk vinden als mijn kleinkind vooroordelen heeft, omdat hij nooit met uw kleinkind heeft kunnen spelen. Ik zou het ontzettend vervelend vinden als mijn kleinkind nooit uw kleinkind kan uitnodigen voor zijn verjaardag. Onderwijs vormt het belangrijkste instrument om te zorgen dat onze kinderen elkaar ontmoeten en met elkaar leren omgaan."

Afschaffen van artikel 23 is nu politiek niet haalbaar. Daarvoor is het te diep verankerd in het Nederlandse onderwijsstelsel. Maar de laatste tijd gaan er wel weer stemmen op om het artikel af te stoffen.

Aanleiding zijn incidenten op islamitische scholen. Eerst waarschuwde de AIVD voor salafistische invloeden op het Cornelis Haga Lyceum in Amsterdam en later onthulden Nieuwsuur en NRC dat een groot aantal scholen een omstreden lesboek over seksuele voorlichting gebruikten. Daarin werd bijvoorbeeld gezegd dat Allah homoseksualiteit verafschuwt en dat staat volgens critici haaks op een ander deel van de grondwet, namelijk artikel 1. Daarin staat dat iedereen in Nederland gelijk moet worden behandeld.

Waarom is het moeilijk om de grondwet te wijzigen?

De grondwet is het fundament van de Nederlandse rechtsstaat en bevat de basisregels, waar iedereen zich aan moet houden. Om daar iets aan te veranderen, moet een zware procedure worden doorlopen. De Tweede en Eerste Kamer moeten er allebei twee keer mee instemmen, de tweede keer met een meerderheid van twee derde van de stemmen. En tussen de twee stemmingen in de Tweede Kamer moeten verkiezingen zitten.

Het is ingewikkeld om de grondwet te wijzigen. Toch wil de PvdA nu een poging wagen. Die partij werkt aan een voorstel, waarin staat dat er meer nadruk moet komen te liggen op gelijkheid. Partijleider Asscher vindt het "een groot goed" dat je in Nederland scholen mag stichten naar eigen overtuiging. "Maar je ziet dat sommige scholen die vrijheid van onderwijs gebruiken om kinderen niet mee te geven wat ze nodig hebben".

Het is nog niet duidelijk hoeveel steun de PvdA zal krijgen. Alleen al binnen het huidige kabinet zijn de meningen verdeeld: CDA en de ChristenUnie vinden dat artikel 23 moet blijven zoals het is. De VVD en D66 hebben er wel kritiek op, maar dat betekent nog niet dat zij het voorstel van de PvdA één op één willen overnemen.

VVD-fractievoorzitter Dijkhoff vindt dat er in het bijzonder onderwijs in elk geval sprake moet zijn van "wederkerigheid": je mag de vrijheid van onderwijs alleen gebruiken om een school op te richten, als je daar vervolgens ook aan de leerlingen onderwijst dat vrijheid en gelijkheid belangrijke waarden zijn. Hij vindt artikel 1 van de grondwet zwaarder zou moeten wegen dan artikel 23.

D66-Kamerlid Van Meenen vindt het op zich prima om artikel 23 te veranderen. Maar dat duurt wel erg lang, zegt hij. "Dan zijn we zomaar acht tot tien jaar verder." Hij wil naar aanleiding van de incidenten in het islamitisch onderwijs kijken of er niet een snellere manier is om in te grijpen. "Bijvoorbeeld een versterking van de Inspectie van het Onderwijs". Die overheidscontrole van het onderwijs is niet in de grondwet, maar in een andere wet geregeld.

Minister Slob van Onderwijs (ChristenUnie) wil voorlopig niks veranderen aan artikel 23. In dagblad Trouw vroeg hij zich vorige week af welk probleem je oplost als je de grondwet aanpast. Hij verwees naar Frankrijk, waar alleen openbaar onderwijs is. "En hebben ze daar geen problemen met integratie?"

Zeker is dat alles voorlopig blijft zoals het is. Ook de discussie zal gewoon door blijven gaan.

Wat is artikel 23 van de grondwet?

Artikel 23 gaat over de verantwoordelijkheid die de regering heeft voor het onderwijs. Er is ook in geregeld dat burgers de vrijheid hebben om een school op te richten op basis van een religie of levensovertuiging. Die scholen worden bijzondere scholen genoemd en worden volgens artikel 23 net als openbare scholen uit de openbare kas betaald. Wel moeten ze aan de kwaliteitseisen voldoen.

Artikel 23 bestaat sinds 1917. Er ging een jarenlange schoolstrijd aan vooraf, die eindigde in een compromis: de zogeheten Pacificatie. De confessionelen kregen het recht op door de overheid gefinancierde scholen op religieuze grondslag. In ruil daarvoor kregen de liberalen en sociaaldemocraten ruimte om het algemeen kiesrecht in de grondwet te regelen.

Het artikel over de vrijheid van onderwijs paste goed bij de verzuilde samenleving die Nederland lange tijd was. Een katholieke kind ging naar een katholieke school, een katholieke sportvereniging en zelfs een katholieke bakker en kwam in principe niet in contact met een gereformeerd kind. Maar sinds de ontzuiling is er regelmatig discussie over of het nog wel van deze tijd is.

Ga weg met die achterstanden

TEKST ORHAN AGIRDAG & MICHAEL S. MERRY GEPUBLICEERD OP 08-12-2020 GEWIJZIGD OP 24-12-2020

De gewoonte om slachtoffers de schuld te geven (victim-blaming) is niet meer van deze tijd. Wanneer een vrouw wordt aangerand, gaan we niet meer vragen hoe ze gekleed was. En als een kind op school gepest wordt, gaan we ook niet vragen wat hij heeft gedaan om zoiets te verdienen. En terecht. Maar als het gaat over de zogenoemde ‘achterstanden’ in het onderwijs, is victim-blaming al decennia het standaardverhaal. We zoeken de oorzaken van structurele ongelijkheden voortdurend bij wat er zou ‘tekortschieten’ bij bepaalde leerlingen en hun families. Dit deficit-denken is alomtegenwoordig in Nederland.

Klassen

Neem nu de spraakmakende documentaire *Klassen* en vooral de reacties hierop. In de documentaire geeft de Amsterdamse wethouder Marjolein Moorman de volgende verklaringen voor onderwijsongelijkheid: “*Als je geen ouders hebt die je stimuleren, of je hebt een taalachterstand, er is veel armoede of je bent heel klein behuisd en je hebt geen geld voor een computer, er worden nooit kranten gelezen thuis.*” Ook van UvA socioloog Thijs Bol, uitgenodigd om [commentaar](#) te geven op deze documentaire, horen we min of meer hetzelfde verhaal: “*Kinderen krijgen van jongs af aan verschillende mogelijkheden om hun talenten te ontplooien. Het is bekend dat kinderen in kansrijke gezinnen veel meer gestimuleerd worden, bijvoorbeeld door ze voor te lezen.*”

Volgens het deficit-denken liggen de problemen dus bij de gezinnen zelf: *hun* (taal)achterstand, *hun* opvoedingsstijl, *hun* leesgedrag, *hun* materieel bezit. Achter dit deficit-denken herkennen we een tamelijk paternalistisch sentiment: wij willen kwetsbare mensen helpen; wij weten wat ze nodig hebben, namelijk datgene wat wij als hoogopgeleiden al beheersen.

Stereotypen

Hoe goedbedoeld dit deficit-denken ook is, het heeft ons decennialang nergens gebracht. Integendeel, [kansenongelijkheid neemt de laatste jaren toe](#). Het deficit-denken is dan ook niet onschuldig en is zelf een deel van het probleem, ja, een trigger van ongelijkheid. Het

reproduceert namelijk het schadelijke stereotype van de (och) arme allochtoon die geen cultureel kapitaal bezit, nooit een krant leest of naar musea gaat. Maar wat [wetenschappelijke studies](#) ons laten zien, is dat het precies dergelijke stereotypen zijn die het normaal functioneren van minderheden bedreigen en resulteren in ongelijke schoolprestaties. Ook het oud-links idee dat het niet de kleur van een kind, maar wel de sociaaleconomische situatie of de opleiding van de ouders is die ongelijkheid bepaalt, klopt empirisch gezien niet. Opleiding van de ouders is natuurlijk belangrijk, maar [onderzoek](#) laat zien dat etnische ongelijkheid juist groter is onder hoger opgeleide en welgestelde gezinnen. Een kind van een hypothetische Turkse hoogleraar maakt zeker niet zo veel kans als een kind van een witte hoogleraar, terwijl kinderen van een witte en een niet-witte kassière niet zo ver uit elkaar liggen. Ook het idee dat minderheden hun kinderen *minder zouden stimuleren* heeft meer te maken met vooroordelen dan met een realiteit die we empirisch kunnen ondersteunen.

Achterstelling

Wat deficit-denken met zijn focus op vermeende achterstanden vooral vergeet, is de keiharde realiteit van *achterstelling* die bepaalde leerlingen voortdurend meemaken, in en [doorheen het onderwijsysteem](#). En dat is veel schadelijker dan onderadviesering. Wordt het niet stilletjes aan tijd om deze realiteit onder ogen te zien? Laten we met de olifant in de kamer beginnen. Het is al heel lang bekend dat het lerarenkorps in Nederland overwegend wit is, zelfs in zogenoemde ‘zwarte scholen’. Er is een totale etnisch-raciale *mismatch* tussen de professionals en de zogenoemde ‘kansarme’ leerlingen. Deze etnisch-raciale *mismatch* gaat vaak gepaard met een etnisch-culturele *mismatch* en zo bloeit het deficit-denken met zijn focus op vermeende achterstanden en lagere verwachtingen.

Kleur van een leerling wordt immers vaak als een proxy gezien voor ‘achterstanden’ door witte professionals: een leerling van kleur is dan primair een onderwerp van medelijden. En tenzij er duidelijke tegenbewijzen zijn, zijn diezelfde professionals eerder geneigd om te geloven dat de leerlingen van kleur minder goed kunnen presteren. En zelfs dan hoor je eerder de impliciete paternalistische houding terug in goedbedoeld commentaar als ‘*ze hoort er eigenlijk niet bij, maar ik zie dat ze veel potentie heeft*’.

Lerarenopleiding

We merken op dat dit niet betekent dat witte leraren per definitie geen goede leraren zouden zijn. De meeste leraren deugen! Maar hun emancipatorische potentie blijft onbenut omdat ze

vaak werken in schoolteams waar weinig culturele diversiteit aanwezig is. Bovendien heeft de lerarenopleiding hen zelden theoretisch en praktisch voorbereid op doceren in een diverse school. Uit de [internationale TALIS-bevraging](#) van leraren blijkt dat slechts 16,9 procent van Nederlandse leraren zich voldoende voorbereid voelt om les te geven in diverse scholen. Op alle andere bevraagde domeinen scoren onze leraren beter.

Uiteraard zijn er ook andere factoren die achterstelling met zich meebrengen. Maar zolang zo'n culturele mismatch op zoveel scholen blijft bestaan en de perspectieven van de lerarenopleidingen niet fundamenteel veranderen, lijkt het ons zeer onwaarschijnlijk dat het patroon van onderadvies gaat veranderen.

Gekleurd en succesvol!

Dat het probleem niet hoofdzakelijk ligt bij arme en gekleurde gezinnen wordt bewezen door vele scholen die er wél in slagen om succesvolle leerlingen voort te brengen uit deze achtergestelde milieus. Neem nu de islamitische scholen die de afgelopen jaren de beste resultaten halen voor de eindtoets. Niet toevallig worden deze scholen gedragen door diverse teams, dus door witte leraren én door leraren van kleur. Meer nog, ook openbare en christelijke scholen die een cultureel responsieve pedagogiek hanteren leveren [betere prestaties voor deze leerlingen](#).

Denken de experts dat in deze succesvolle (gekleurde) scholen de ouders plots allemaal *NRC* en *Volkskrant* lezen? Dat ze allen plots naar de rijksmusea gaan en volop genieten van klassieke muziek? Dat ze bij de inschrijving van hun kind ook een groter huis, met een aparte kamer met volle boekenkast en een computer krijgen? Natuurlijk niet.

Wat het verschil maakt zijn de professionals, niet de ouders of de leerlingen. Namelijk leraren en schoolleiders die specifieke culturele en pedagogische competenties hebben waardoor ze de behoeftes van hun leerlingen beter kunnen begrijpen. Hen bijvoorbeeld niet reduceren tot kinderen met een taalachterstand, maar juist hun meertalige capaciteiten beter weten te benutten. Voeg daaraan toe een ethiek van diepe zorg om kinderen te helpen bij hun ontwikkeling en groei. En ten slotte, [affiniteit](#) van schoolbesturen met de lokale gemeenschappen die ze van binnen en buiten kennen.

De afwezigheid van deze culturele en pedagogische competenties - *hoe onbedoeld en onbewust ook* – draagt bij aan het achterstellen van kinderen op basis van afkomst, wat in strijd is met het recht op goed onderwijs. Kortom, een complete mislukking van onze morele verantwoordelijkheid.

En denk erover na: wat zijn de gevolgen van onze morele nalatigheid? De ‘ongelijkheidsexperts’ gaan volgend jaar, het jaar daarna, maar ook over 20 jaar dezelfde discussie voeren zonder nieuwe inzichten en een effectieve oplossingen. In plaats daarvan gaan we dezelfde voorspelbare klaagzangen horen: ‘*Wat erg allemaal. Dit kan echt niet. Alle kinderen verdienen gelijke kansen. We moeten er iets aan doen, aan die achterstanden*’. Tot we beseffen dat het niet gaat om *hun* achterstanden, maar wel om *onze* achterstelling, zal er weinig veranderen.

Interethnic Prejudice Against Muslims Among White Dutch Children

Journal of Cross-Cultural Psychology
2020, Vol. 51(3-4) 203–221
© The Author(s) 2020

Article reuse guidelines:
sagepub.com/journals-permissions
DOI: 10.1177/0022022120908346
journals.sagepub.com/home/jcc

Ymke de Bruijn¹ , Chantal Amoureus²,
Rosanneke A. G. Emmen^{1,2}, and Judi Mesman^{1,2}

Abstract

Interethnic prejudice in children has been studied mostly in the United States, but less often in Europe, where the public discourse is increasingly negative about ethnic minorities, especially the Muslim minority. This study examined in-group favoritism (White preference) and out-group rejection of children of Middle Eastern descent (representing the Muslim minority) among White children in the Netherlands. Social preference for and rejection of children of Middle Eastern descent are compared with preference for and rejection of Black children. Social preference and rejection were measured using a task in which participants were presented with pictures of children with different ethnic appearances, and asked to select who they wanted to (not) play with, (not) sit next to, and invite for their birthday party. In addition, maternal implicit prejudice against people of Middle Eastern descent and explicit attitudes toward their children's interethnic contact were assessed. The study included 140 children aged 6 to 8 years ($M = 7.26$, $SD = 0.77$) and their mothers. The results reveal both in-group favoritism and out-group rejection. The Middle Eastern out-group was preferred less than the Black out-group. Reporting absolutely no reservations about children's interethnic contact by mothers was associated with less rejection of children of Middle Eastern descent. Findings reveal that young children already show interethnic prejudice and that particularly people of Middle Eastern descent are devalued. The results show that maternal acceptance of child interethnic contact seems to play a role, and provide starting points for further investigation of the relation between parental and child interethnic attitudes.

Keywords

interethnic prejudice, in-group favoritism, out-group rejection, children, Muslim

Interethnic prejudice, in the form of out-group rejection (i.e., the negative bias toward members of an ethnic group other than own) and in-group favoritism (i.e., the positive bias toward members of one's own ethnic group; Hewstone et al., 2002), forms the basis of one of the biggest societal challenges: racism. Even in young children, out-group rejection and in-group favoritism are present (Raabe &

¹Leiden University, The Hague, The Netherlands

²Leiden University, Leiden, The Netherlands

Corresponding Author:

Judi Mesman, Institute of Education and Child Studies, Leiden University, Wassenaarseweg 52, 2333 AK Leiden, The Netherlands.

Email: mesmanj@fsw.leidenuniv.nl

Beelmann, 2011). Most of the studies on interethnic prejudice in children have been conducted in the United States and have focused on the White ethnic majority's attitudes toward the Black minority. There is a need for studies on interethnic prejudice in children in a European context, given that experiences of discrimination are prevalent among first- and second-generation immigrants in European countries (André et al., 2008). Differences in ethnic composition as well as cultural and historical differences between the United States and Europe limit the generalizability of U.S. findings to the European context (Zick et al., 2008), which requires a focus on the Middle Eastern minority group in addition to the Black minority group. Evidence from a study on Dutch White children suggests that prejudice might be strongest toward the Middle Eastern minority group, as Turks and Moroccans are placed at the bottom of the ethnic hierarchy (Verkuyten & Kinket, 2000).

The aim of the current study is to examine in-group favoritism (White preference as compared to Middle Eastern and Black preference) and out-group rejection of children of Middle Eastern descent among young White children in the Netherlands. To compare levels of interethnic prejudice, preference for and rejection of the Black out-group is also assessed. More specifically, the present study aims to examine whether the Middle Eastern out-group is preferred less and/or rejected more than the Black out-group, replicating the findings from Verkuyten and Kinket (2000) in younger children while distinguishing between preference and rejection. Furthermore, whereas meta-analytic evidence demonstrates a moderate association between parental and child interethnic prejudice (Degner & Dalege, 2013), little research has focused on various types of parental interethnic prejudice in relation to child interethnic prejudice simultaneously. Previous Dutch research does show an association between parental intergroup attitudes as perceived by children and child interethnic prejudice (Verkuyten, 2002). The present study adds to this knowledge by investigating the association between mothers' implicit interethnic prejudice as well as a form of mother's self-reported explicit interethnic attitudes, and child prejudice against people of Middle Eastern descent.

Interethnic Prejudice

Interethnic prejudice can be defined as a relative devaluation, so not necessarily a negative evaluation, of individuals perceived as belonging to a different ethnic group in terms of their racial, cultural, or religious characteristics (Eagly & Diekman, 2005). Interethnic prejudice can take many forms such as beliefs, likings, and behavioral predispositions (Dovidio et al., 2010). Given that interethnic prejudice is a relative devaluation, this means that both in-group favoritism and out-group rejection can be seen as interethnic prejudice. In-group favoritism entails a more positive evaluation of the in-group than of the out-group, independent of whether the evaluation of the out-group itself is positive or negative. Out-group rejection, on the contrary, inherently means a negative evaluation of an ethnic out-group. Therefore, differences in ethnic prejudice against various out-groups can be based either on a difference in positive evaluation (level of preference) or a difference in negative evaluations (level of rejection). In addition to these forms of interethnic prejudice, interethnic prejudice can be either implicit or explicit.

Implicit interethnic prejudice is defined as automatically and unconsciously activated associations with certain groups (Greenwald & Banaji, 1995), whereas explicit prejudice refers to conscious expressions or behaviors. Implicit and explicit prejudice are distinct constructs, as is shown by meta-analytic evidence that reveals only a weak correlation between the two (Hofmann et al., 2005), and the fact that the two types of prejudice predict different aspects of racial behavior (i.e., implicit prejudice is related to nonverbal friendliness in interracial interactions, whereas explicit prejudice is related to verbal friendliness; Dovidio et al., 2002).

Interethnic Prejudice in Children

Infants already show a preference for looking at faces from their own ethnic group over those from other ethnic groups (Bar-Haim et al., 2006; Kelly et al., 2005). At 6 months old, they are

better at recognizing individual faces from their ethnic in-group than faces from an out-group (Kelly et al., 2007). Explicit interethnic prejudice is first observed in children of preschool and school age (Doyle & Aboud, 1995; Katz, 2003; Ramsey, 1991). Interethnic prejudice in general peaks at the age of 5 to 7 years old, slightly decreases at ages 8 to 10 years old, and remains fairly stable in adolescence (Raabe & Beelmann, 2011).

Explicit measures of child interethnic prejudice often use pictures of children with different ethnic backgrounds, and include questions such as "Who would you like to have as a friend?" and "Who would you not like to have as a friend?" (Cramer & Anderson, 2003; Katz, 2003; Kowalski & Lo, 2001; Ramsey, 1991). Studies using this type of measure have demonstrated in-group favoritism and out-group rejection in young White U.S. children (i.e., 3–6 years old; Katz, 2003; Ramsey, 1991). Doyle and Aboud (1995) in addition found that White Canadian kindergarten children aged 6 to 9 years old assigned more positive adjectives to same-race children than to other-race children (in-group favoritism), and assigned more negative adjectives to other-race children than to same-race children (out-group rejection). Studies comparing responses to various out-groups have shown that ratings of different ethnic out-groups by children can vary (Griffiths & Nesdale, 2006; Stokes-Guinan, 2011). Analyzing responses toward multiple racial out-groups can provide insight in whether out-group derogation is selective, to one out-group only, or generalized, to all racial out-groups (Clark & Tate, 2008). Furthermore, it can provide insight in levels of prejudice toward different out-groups, and therefore provide information regarding which ethnic groups are particularly at risk of experiencing ethnic prejudice.

The Dutch Context

As compared to studies conducted in U.S. samples, less research on child interethnic prejudice has been conducted in Europe, with some exceptions from the United Kingdom (e.g., Rutland, Cameron, Bennett, & Ferrell, 2005; Rutland, Cameron, Milne, & McGeorge, 2005). Other European studies focused on other dimensions than ethnicity (i.e., language; Angerer et al., 2016, 2017), or did not differentiate between attitudes toward different out-groups (Castelli et al., 2008, 2009; Pirchio et al., 2018). Without devaluating discriminatory experiences of Black (and other) minorities, there is a particular need for research focused on (predictors of) prejudice in young children against people of Middle Eastern descent in Europe in general, and in the Netherlands specifically.

Although Middle Eastern is an ethnic identity, the majority of the White Dutch population is likely to equate a Middle Eastern appearance with the religious identity of being Muslim. Muslim extremist incidents that have received extensive media coverage mostly involved people from Middle Eastern countries, stressing the association between a Middle Eastern appearance and Muslim identity. In the Netherlands, people of Turkish and Moroccan descent make up more than two third of the Muslim population (Huijnk, 2018). The large majority of people of Turkish and Moroccan descent in the Netherlands identifies as Muslim (i.e., 86% and 94%; Huijnk, 2018). The salience of prejudice against the Muslim minority is shown by results from a survey conducted in the Netherlands in 2013, which showed that half of the Turkish and Moroccan minorities report discrimination experiences based on their ethnicity, compared to about a third of Surinamese and Antillean (Black) minorities (Sociaal Cultureel Planbureau, 2014). The need for a focus on prejudice against people of Middle Eastern descent (as an ethnic proxy for Muslims) is furthermore highlighted by individual ethnic majority attitudes such as (a) half of surveyed Dutch people wanting to stop immigration from Muslim countries (De Hond, 2013), by (b) the fact that majority group contact with the Muslim minority group is lower than with other minority groups (Koops et al., 2017), and (c) the increasing amount of support for a political party with explicit anti-Islam attitudes (i.e., 10% of the votes during elections for the House of Representatives in 2012 and 13% of the votes in 2017; Kiesraad, 2012, 2017). This need is also highlighted by patterns in Dutch society such as (a) high levels of discrimination that people of Moroccan and

Turkish descent experience on the labor market (Ramos et al., 2019; Thijssen et al., 2019), (b) an increasing number of attacks on Mosques since 2011 (Van der Valk & Törnberg, 2017), and (c) public discourse that is particularly hostile toward Muslims (Siebers & Dennissen, 2015).

Research on adolescent interethnic prejudice in the Netherlands has found evidence of anti-Muslim attitudes (Van der Noll et al., 2010; Velasco González et al., 2008) and ethnic in-group favoritism (e.g., Fortuin et al., 2014; Verkuyten, 2007). This type of preference is also evident in research on sequences of social distance among ethnic groups, referred to as ethnic hierarchy. White Dutch children aged 10 to 12 years old rated their ethnic in-group peers as being at the top of the ethnic hierarchy, Black children below that, and Muslim children (Turkish and Moroccan) at the bottom (Verkuyten & Kinket, 2000). According to the developmental path of interethnic prejudice as demonstrated by Raabe and Beelmann (2011), the level of prejudice in that age range has already decreased from its peak, and remains fairly stable from then on. Although it is expected that the total level of interethnic prejudice is higher in younger White Dutch children, it is unclear whether this prejudice presents itself in the same way against multiple ethnic out-groups, and thus whether the ethnic hierarchy is perceived the same. The abovementioned group-level findings on interethnic prejudice in the Netherlands coexist with substantial individual variation that is particularly interesting to examine in relation to predictors of prejudice. Potential predictors of child interethnic prejudice against people of Middle Eastern descent are parental implicit and explicit intergroup attitudes.

Previous research in the Dutch context demonstrated a significant association between parental ethnic in-group and out-group evaluations as perceived by children aged 10 to 12 years, and children's own ethnic in-group and out-group evaluations (Verkuyten, 2002). The risk of using perceived parental attitudes, however, is that results might be a consequence of children's projection. Previous studies outside the Netherlands have in addition examined parental implicit and self-reported explicit interethnic prejudice in relation to child interethnic prejudice, to avoid the association being based on the child's beliefs of parental attitudes rather than the actual parental attitudes.

Association Between Parental and Child Interethnic Attitudes

A meta-analysis combining results of studies on parent-child similarity in intergroup attitudes demonstrated a corrected moderate association between parent and child interethnic prejudice of $r = .31$ (Degner & Dalege, 2013). Most research has focused on explicit forms of both parental and child interethnic prejudice, with studies on adolescents and their parents generally demonstrating a moderate positive relation (Dhont & Van Hiel, 2012; O'Bryan et al., 2004; Rodriguez-Garcia & Wagner, 2009). Research conducted in Costa Rica and the Netherlands suggests a unidirectional model from parent to child in adolescence (Rodriguez-Garcia & Wagner, 2009; Vollebergh et al., 2001). Other studies, however, discuss the possibility of projection of intergroup attitudes, implying that the projection of adolescents' own attitudes on attitudes of their parents contributes to the association (Gniewosz et al., 2008). Studies among younger children (i.e., below 12 years old) found no significant association between explicit forms of parental and child interethnic prejudice (Aboud & Doyle, 1996; Castelli et al., 2009; Pirchio et al., 2018; Vittrup & Holden, 2011).

One form of explicit parental interethnic prejudice can be found in parental involvement in and attitudes toward child interethnic relations. Although some research has been conducted on this topic for parents of adolescent or grown-up children (e.g., Smith et al., 2015; Van Zantvliet et al., 2015), less is known about parental explicit attitudes toward their young children's interethnic contact, and how these attitudes relate to child interethnic prejudice. Given that interethnic prejudice is especially high in young children (Raabe & Beelmann, 2011) and that parents can have a big impact on the social contacts of their children by, for instance, choosing their school, choosing a neighborhood to live in, and arranging playdates, the relation between the explicit

parental measure on attitudes toward their children's interethnic contact and child interethnic prejudice needs to be examined for younger children as well.

In contrast to forms of parental explicit interethnic prejudice studied previously, subtle and implicit forms of interethnic prejudice of adults do seem to be related to young children's (3–6 years old) levels of interethnic prejudice (Castelli et al., 2008, 2009). Implicit forms of interethnic prejudice can be found in, for example, uneasiness in interethnic interactions (Castelli et al., 2008) or in automatic responses in accordance with stereotypical associations (Castelli et al., 2009). Nonverbal unease by adults seems to be picked up by children, who accordingly perceive the interaction partner and others of the same ethnicity more negatively, independent of the content of the verbal exchange (Castelli et al., 2008). In addition, parental automatic responses in accordance with stereotypical associations are related to higher levels of child interethnic prejudice (Castelli et al., 2009).

The Present Study

In sum, the current study aims to investigate 6- to 8-year-old White Dutch children's attitudes toward White children and children of Middle Eastern descent (representing the Muslim minority), in terms of social preference and rejection, and examines potential parental predictors of child prejudice against children of Middle Eastern descent. For comparison purposes, attitudes toward Black children are also examined. The study contributes to the existing literature by measuring children's prejudice toward two minority groups (of Middle Eastern descent and Black) in a European country simultaneously, by including children younger than 10 years, and by including different maternal predictors of child interethnic prejudice against people of Middle Eastern descent. More specifically, the study can add to previous research involving Dutch White children by (a) trying to replicate the previously found social hierarchy (Verkuyten & Kinket, 2000) in younger children, based on preference and rejection scores separately, and (b) examining the association between parental implicit and self-reported explicit interethnic attitudes (instead of perceived parental attitudes) and young child explicit interethnic prejudice. We test the following hypotheses: (a) Children will show a stronger social preference toward their own group than toward the out-groups (in-group favoritism); (b) children will show more social rejection of both out-groups than of their in-group (out-group rejection); (c) the Middle Eastern out-group is rejected more or preferred less than the Black out-group; and (d) implicit maternal interethnic prejudice against people of Middle Eastern descent is significantly related to explicit child interethnic prejudice against people of Middle Eastern descent. In addition, we will explore the role of maternal attitudes toward their children's interethnic contact in predicting child interethnic prejudice against children of Middle Eastern descent.

Method

Sample

The sample consisted of 140 Dutch White children (60% girls) aged 6 to 8 years old ($M = 7.26$, $SD = 0.77$) and their mother. In 81% of the families, the mother had a high educational level (bachelor's degree/higher vocational education or higher). In the general Dutch female population, this percentage lies around 28% (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018). All families were from the urban Western region of the Netherlands. This region was selected because of its relatively high degree of ethnic diversity as compared to other regions in the Netherlands. According to mother reports, 64% of the children attended a school with fewer than 10% ethnic minorities, and 11% attended a school with 50% ethnic minorities or more. In addition, according to mother reports 30% of the children lived in a neighborhood without any children of ethnic

minorities and 44% of the children lived in a neighborhood with fewer than 10% ethnic minorities. Furthermore, most mothers reported that they were not religious (71%). None of the mothers reported to be Muslim, whereas 6% of the mothers reported to be Catholic and 14% of the mothers reported to be Protestants. In addition, 9% of the mothers chose the answer-option "Other." These answers were specified as Mormon, Christian, Evangelical, and Apostolic.

Procedure

Families were recruited through social media. Using a research project-specific Facebook page, mothers could find information on the content and procedures of the study and leave their personal details if they were interested in participating. Mothers received an online questionnaire to be filled out prior to the home visit. After obtaining informed consent from both parents, families were visited at home by a student assistant who administered a standardized task to the child to measure their social preference for and rejection of different ethnicities. Of the original 148 participating families, eight cases were excluded because the parent who completed the questionnaire was not the same parent present at the home visit ($n = 2$), because data from the home visit were missing ($n = 1$), or because the participating parent was not the mother ($n = 5$). Mothers were asked to keep a low profile and not interfere while the task was being administered to the child. The child task was videotaped to allow for post hoc coding. Afterward, the mother performed a computerized task to measure implicit interethnic prejudice. At the end of the home visit, the child received a small gift. The study's procedures and methods were approved by an ethics evaluation committee.

Measures

The child task and the computerized task for the mothers involved pictures of children and adults of three different ethnic groups (White, Black, and of Middle Eastern descent) taken from the Internet. Although we acknowledge that the children and adults of Middle Eastern descent in the pictures are not necessarily living in the Middle East, we will in the method and results section refer to them as "Middle Eastern". The ethnic groups White and Black are easily identified by their skin colors, and the Middle Eastern group is identifiable by their North African/Middle Eastern features including a dark hair color, brown eyes, and a slightly colored skin tone, and by wearing headscarves for the selected females in the pictures. All groups are therefore ethno-racially distinguishable, yet the White Dutch majority in addition tends to equate a Middle Eastern appearance to a religious identity, Muslim. Consistent with the other race effect (Meissner & Brigham, 2001), the White Dutch majority generally has difficulty distinguishing between specific ethnic subgroups within the broader Middle Eastern category. The type and colors of the clothes, hair styles, and the background colors in the pictures were not standardized, but all children and adults in the pictures were facing the camera, visible from chest or shoulder height and smiling.

Child social preference and rejection. Children completed a *social preference task*, based on the work of Levy and colleagues (2005), in which they were presented with 12 pictures of children (two boys and two girls of each ethnic group: White, Black, and Middle Eastern) collected from the Internet. All the children in the pictures were about the same age as the participating children. A pilot study with 33 White Dutch adults aged 20 to 62 years ($M = 35.09$, $SD = 15.46$), of which 33% male, showed that the pictures were consistently classified in the correct ethnic target group. The four White children in the pictures were mostly classified as Dutch (97%–100% of the times). Other classifications included Scandinavian ($n = 1$) and Spanish ($n = 1$). The four children of Middle Eastern descent in the pictures were mostly classified as Turkish or Moroccan (82%–100% of the times). Other classifications included Middle Eastern ($n = 2$), Arab ($n = 1$), Iraqi ($n = 1$),

Afghan ($n = 1$), Indonesian ($n = 1$), Caribbean ($n = 1$), African ($n = 2$), and Pakistani ($n = 1$). The four Black children in the pictures were mostly classified as Surinamese, Caribbean, or African (97%–100% of the times). Other classifications included Cape Verdean ($n = 1$).

In another pilot study, 16 White Dutch, 14 Turkish-Dutch, and 11 Afro-Dutch adults, aged 18 to 57 years ($M = 29.68$, $SD = 11.78$), 22% male, rated attractiveness, cuteness and positivity of facial expressions of the children in the pictures on scales ranging from 0 to 100. Results from this pilot study show that the Black children in the pictures ($M = 83.80$, $SD = 11.06$) were rated as more attractive than the Middle Eastern children, $M = 76.79$, $SD = 12.57$, $t(40) = 4.99$, $p < .001$, and the White children, $M = 77.82$, $SD = 13.42$, $t(40) = 3.23$, $p = .003$, while the difference between the Middle Eastern and White children was not significant, $t(40) = -0.53$, $p = .600$. A similar pattern was found for the positivity of the facial expression: The facial expression of the Black children in the pictures ($M = 88.79$, $SD = 9.79$) was rated as more positive than the expression of the Middle Eastern children, $M = 83.89$, $SD = 12.89$, $t(40) = 4.38$, $p < .001$, and the White children, $M = 84.05$, $SD = 12.16$, $t(40) = 5.58$, $p < .001$, while the difference between the Middle Eastern and White children was not significant, $t(40) = -0.28$, $p = .786$. In addition, the White children ($M = 75.18$, $SD = 13.93$) were rated as less cute than the Black children, $M = 81.39$, $SD = 12.06$, $t(40) = 3.28$, $p = .002$ and the Middle Eastern children, $M = 80.09$, $SD = 12.69$, $t(40) = 2.61$, $p = .013$, while the difference between the Black and Middle Eastern children was not significant, $t(40) = 0.99$, $p = .328$.

The 12 pictures were simultaneously presented to the participating children. Children were then asked five questions in a fixed order: (1) Who would you like to sit next to in class? (2) Who would you *not* like to sit next to in class? (3) Who would you like to invite for a play date at your house? (4) Who would you *not* like to invite for a play date at your house? (5) Who would you like to invite to your birthday party? For the first four questions, the children were instructed to point to just one of the children in the pictures. For the birthday question, children were allowed to pick as many or few children as they wanted. Because there was no limit on the number of children that could be chosen for their birthday party, it was not necessary to ask the participating children who they would not like to invite to their birthday party. From these five questions, preference and rejection scores were computed for each ethnic group. Preference scores were created by summing the number of times a child chose a child of a specific ethnicity to sit next to, play with, or invite to a birthday party, and could range between 0 and 6. Rejection scores were computed by summing the number of times a child chose a child of a specific ethnicity to not sit next to and not play with, and could range between 0 and 2. In this sample, White preference scores as compared to Black and Middle Eastern preference scores reflect in-group favoritism, whereas Black and Middle Eastern rejection scores as compared to White rejection scores reflect out-group rejection.

Maternal implicit interethnic prejudice against people of Middle Eastern descent. The Implicit Association Task (IAT) was used to measure implicit interethnic prejudice of mothers, similar to the Race Attitude IAT (Nosek et al., 2002). This computerized task was built with E-prime 2.0. In this task, participants were asked to classify faces of males and females as Middle Eastern or White, while classifying words as positive or negative on a laptop computer. Classifying faces or words was done by pressing either the Z or the M button. The task consisted of congruent and incongruent test blocks, each consisting of 40 trials. In the congruent blocks, positive words and White faces needed to be sorted on the one side and negative words and Middle Eastern faces needed to be sorted on the other side. In the incongruent blocks, negative words and White faces needed to be sorted on the one side and positive words and Middle Eastern faces needed to be sorted on the other side. For each trial the reaction time and accuracy were recorded. Scores were computed using the improved scoring algorithm by Greenwald et al. (2003). Higher positive scores reflected more difficulties to link positive words with Middle Eastern faces, and therefore stronger implicit

racial stereotypical ideas. Negative scores, on the contrary, reflected contra-stereotypical ideas. The number of practice trials in the fifth and sixth block of the IAT procedure was increased, and two versions of the IAT were constructed to reduce possible order effects (Nosek et al., 2005). One version started with the congruent block, whereas the other started with the incongruent block. These versions were allocated randomly to the participants. No significant difference in level of implicit interethnic prejudice emerged between the two versions, $t(138) = 0.68, p = .496$.

Maternal attitudes toward their children's interethnic contact. Prior to the home visit, mothers digitally completed four questions on their attitudes toward their children engaging with ethnic minorities, based on questions from the "Tolerantiebarometer" (Ipsos Belgium, 2009). Mothers were asked to indicate to what extent they agree with statements about having a problem with their child (a) becoming best friends with a child of non-Dutch ethnicity, (b) dating someone of non-Dutch ethnicity, (c) marrying someone of non-Dutch ethnicity, and (d) having children with someone of non-Dutch ethnicity. The items were scored on a 5-point Likert-type scale with answer options ranging from 1 (*totally disagree*) to 5 (*totally agree*), so that higher scores reflect more negative attitudes toward their children engaging with ethnic minorities. The sum of the four items was computed. The internal consistency of the scale was good ($\alpha = .92$). Because 55% of the mothers received a total score of 4, meaning that they answered *totally disagree* to every question, the variable was dichotomized into a variable indicating whether participants reported absolutely no reservations about child interethnic relations (0 = yes, 1 = no). To illustrate, the original scores in the second group ranged from 5 to 19 ($M = 8.62, SD = 2.63$).

Sociodemographic variables. Mothers reported on sociodemographic characteristics of the family in the online questionnaire. Gender and age of the child, maternal level of education, and ethnic diversity of the school and neighborhood will be examined as potential covariates, because previous studies have shown a relation with interethnic prejudice (Ekehammar et al., 2003; Raabe & Beelmann, 2011; Wagner & Zick, 1995), or on theoretical grounds (contact hypothesis; Pettigrew & Tropp, 2006). For these sociodemographic variables, correlations with the dependent variables of the regression analyses are examined to see whether they should be included as covariates. Mothers reported on their highest level of education (1 = primary school, 2 = middle school, 3 = high school, 4 = bachelor's degree/higher vocational education, 5 = master's degree). In addition, mothers reported on the percentage of children with a non-Dutch ethnicity in the neighborhood and school (1 = none, 2 = $<10\%$, 3 = 25%, 4 = 50%, 5 = $>50\%$). As ethnic diversity in the neighborhood was positively skewed, a square root transformation was used. Level of education of the mother, on the contrary, was negatively skewed, and thus a power transformation was used.

Statistical Analyses

First, all variables were examined for possible outliers, defined as $3.29 SD$ above or below the mean (Field, 2005). Two outliers on main variables (one on Black preference scores and one on the maternal IAT score) were winsorized, that is, brought closer to the rest of the distribution while maintaining the same rank. Analyses were run before and after winsorizing, but results were similar. Therefore, results after winsorizing are reported. The associations between the main study variables were examined using bivariate correlations. Given that Middle Eastern preference ($Z_{skew} = 3.26$) and White rejection ($Z_{skew} = 7.51$) were positively skewed, Spearman correlations were used for these variables instead of Pearson's correlations.

To examine whether children showed in-group favoritism and out-group rejection and to examine potential differences in preference for and rejection of the Middle Eastern and Black

Table 1. Descriptive Statistics of Child and Maternal Measures (N = 140).

Variable	Range	M (SD)
Child social preferences		
White preference	0–6	3.99 (1.38)
White rejection	0–2	0.36 (0.64)
Middle Eastern preference	0–4	1.16 (1.03)
Middle Eastern rejection	0–2	0.91 (0.74)
Black preference	0–5.50	1.71 (1.27)
Black rejection	0–2	0.72 (0.76)
Maternal measures		
Implicit interethnic attitudes	-0.90 to 1.42	0.33 (0.39)
Attitudes toward children's interethnic contact	0–1	0.45 (0.50)

Table 2. Bivariate Correlates Between Child and Maternal Measures (N = 140).

Variable	1	2 ^a	3 ^a	4	5	6	7
1. C White preference							
2. C White rejection ^a		-.28**					
3. C Middle Eastern preference ^a			-.35**	.20*			
4. C Middle Eastern rejection			.15	-.37**	-.29**		
5. C Black preference				-.55**	.28**	.25**	-.02
6. C Black rejection				.11	-.46**	.09	-.64**
7. M implicit attitudes				.05	-.09	-.11	-.03
8. M attitudes on children's interethnic contact ^b	.07	-.09	-.11		.24**	.05	-.16
							.16

Note. C = child, M = maternal.

^aSpearman correlations. ^bReporting absolutely no reservations about child interethnic relations (0 = yes, 1 = no).

* $p < .05$. ** $p < .01$.

out-groups, Friedman tests were conducted to compare the preference and rejection scores for the three ethnicities of the children in the pictures. Post hoc analyses were conducted using Wilcoxon signed-rank tests. In addition, Wilcoxon signed-rank tests were conducted to examine effects of backgrounds or clothing differences in the pictures, and overall patterns of results are compared with the results from the pilot study on attractiveness, cuteness, and facial expression.

Of all computed preference and rejection scores, Middle Eastern rejection and Middle Eastern preference were of main interest. For these variables, multiple linear regression analyses were conducted to test whether maternal measures (implicit interethnic prejudice and attitudes toward children's interethnic contact) play a role. Potential covariates (gender of the child, age of the child, education of the mother, ethnic diversity of the neighborhood, and ethnic diversity of the school) were included in the analysis in a first step, prior to adding the maternal measures, if they were significantly associated with the dependent variable.

Results

Preliminary Analyses

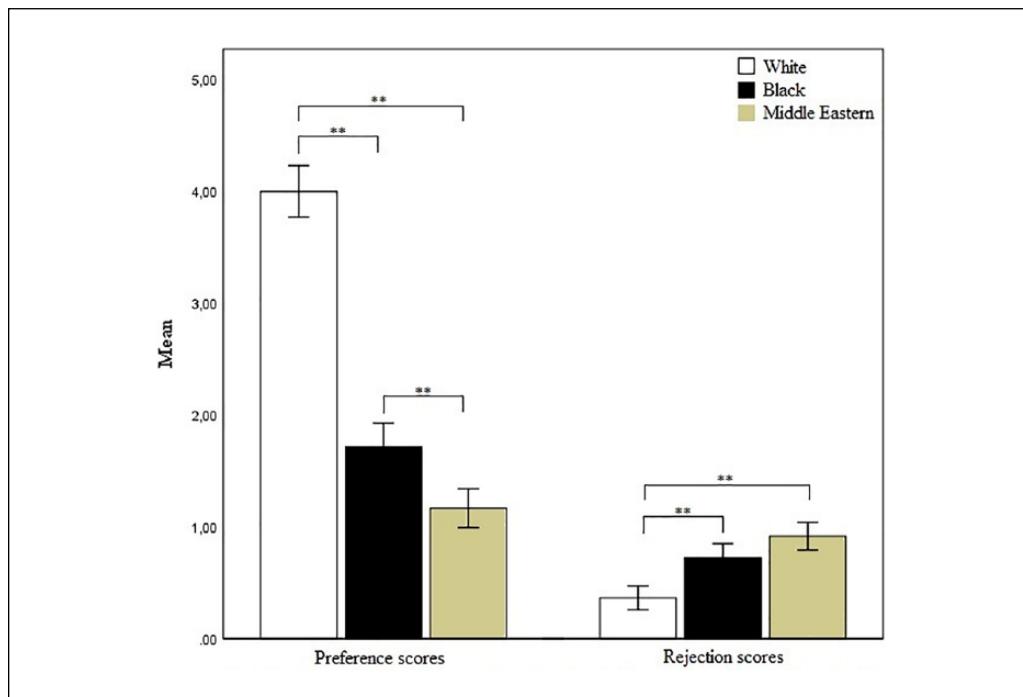
Table 1 presents the descriptive statistics of the main variables. Bivariate correlations between the main variables are presented in Table 2. Higher preference for one ethnic group was significantly associated with less rejection of the same group for all three ethnicities.

Table 3. Bivariate Correlates Between Dependent Variables and Sociodemographic Variables ($N = 140$).

Variable	C Middle Eastern preference ^a	C Middle Eastern rejection
C gender ^b	-.13	-.09
C age	-.08	-.01
M level of education	.03	-.10
Ethnic diversity school	.07	-.08
Ethnic diversity neighborhood	.05	-.03

Note. C = child, M = maternal.

^aSpearman correlations. ^b0 is boy, 1 is girl.

Figure 1. Comparison of preference and rejection scores.

Note. Preference scores could range from 0 to 6; rejection scores could range from 0 to 2.

Moreover, higher preference for the White group was significantly associated with lower preference for the other two ethnic groups. Higher preference for the Middle Eastern group was significantly associated with higher preference for the Black group as well. Furthermore, more rejection of one ethnic group was significantly associated with less rejection of the other two ethnic groups. More rejection of the White group, in addition, was associated with higher preference for the Middle Eastern and Black group. Bivariate correlations between the sociodemographic variables and dependent variables of the regression analyses are presented in Table 3. Because none of the sociodemographic variables was significantly associated with Middle Eastern preference or Middle Eastern rejection of the child, these variables are not included as covariates.

Table 4. Multiple Regression for Child Middle Eastern Rejection Scores ($N = 140$).

Variable	B	SE	β
M implicit attitudes	-.13	.16	-.07
M attitudes on children's interethnic contact ^a	.37**	.13	.25**

Note. M = maternal.

^aReporting absolutely no reservations about child interethnic relations (0 = yes, 1 = no).

** $p < .01$.

Social Preference for and Rejection of Different Ethnic Groups in Children

A significant difference in both preference scores, $\chi^2(2) = 136.15, p < .001$, and rejection scores, $\chi^2(2) = 34.51, p < .001$, was found for the different ethnicities of the children in the pictures, as depicted in Figure 1. White preference scores were significantly higher than both Middle Eastern ($Z = -9.50, p < .001, r = -.57$) and Black ($Z = -8.36, p < .001, r = -.50$) preference scores, and Middle Eastern preference scores were significantly lower than Black preference scores ($Z = -4.14, p < .001, r = -.25$). Furthermore, White rejection scores were significantly lower than both Middle Eastern ($Z = -4.65, p < .001, r = -.28$) and Black ($Z = -3.27, p < .001, r = -.20$) rejection scores. There was no significant difference between Middle Eastern and Black rejection scores ($Z = -1.31, p = .191, r = -.08$).

We also examined whether there were differences between overall preference/rejection scores regarding Middle Eastern girls or boys, because the Middle Eastern girls were different to all other children in the pictures as they wore headscarves, but no such differences were found ($ps > .05$). In addition, because picture backgrounds were not standardized we examined whether these could have influenced the results by comparing responses to pictures of different ethnicities with the same background (a White girl and a Middle Eastern girl against a light gray background, and a Black girl and a Middle Eastern girl against a brown background). Results from both comparisons were consistent with the overall results, and in addition showed that the Middle Eastern girl was rejected more than the Black girl. Moreover, we compared the pattern of preference and rejection results with the patterns we found in our pilot study on attractiveness, cuteness, and facial expression. These patterns did not overlap: Although the White children were preferred most and rejected the least, they were not rated as the most attractive, the most cute, or having the most positive facial expression. This shows that the observed preference and rejection score patterns cannot be explained by the attractiveness, cuteness, and facial expressions of the children in the pictures.

Relation Between Parental and Child Outcomes

Finally, we examined the relation between the ethnic preference and rejection scores of interest (Middle Eastern rejection and Middle Eastern preference) and maternal measures (implicit interethnic prejudice and attitudes toward children's interethnic contact). Initial correlation analyses showed that maternal implicit interethnic prejudice was not significantly associated with the child outcomes (see Table 2). Reporting absolutely no reservations about children's interethnic contact by mothers was associated with less Middle Eastern rejection by children. In addition, we performed two multiple linear regression analyses with Middle Eastern rejection and Middle Eastern preference as dependent variables and the maternal measures (implicit interethnic prejudice and attitudes toward children's interethnic contact) as independent variables, to control for confounding effects. One significant maternal predictor was found for Middle Eastern rejection, $R^2 = .06, F(2, 137) = 4.51, p = .013$, namely attitudes toward children's interethnic contact (see Table 4). Reporting absolutely no reservations about children's interethnic contact was associated with less Middle Eastern rejection. For Middle Eastern preference, $F(2, 137) = 2.30, p = .104$, no significant predictors were found.

Discussion

The results of the present study demonstrated interethnic prejudice in Dutch White children in the form of in-group favoritism as well as out-group rejection of children of Middle Eastern descent and Black children. In addition, overall preference scores for children of Middle Eastern descent were lower than overall preference scores for Black children. Furthermore, reporting absolutely no reservations about children's interethnic contact was found to be associated with less child interethnic prejudice in the form of rejection of the Middle Eastern out-group. These findings give an insight in child interethnic prejudice in the European context, and how it relates to parental attitudes.

As expected, the White children in the present study had a stronger preference for White children in the pictures than for Black children and children of Middle Eastern descent, and showed more rejection of Black children and children of Middle Eastern descent in the pictures than of White children. These patterns were not consistent with the attractiveness, cuteness, and positivity of the facial expression of the children in the pictures, as rated by adults in our pilot. The results mirror earlier findings of in-group favoritism and out-group rejection among young White children in U.S. samples (Katz, 2003; Ramsey, 1991). The fact that interethnic prejudice is found is not surprising given the numerous theories that have explained the existence of interethnic prejudice by describing human social cognitive processes, such as the skill to rapidly place environmental cues in categories (Bigler & Liben, 2007), the desire to be a part of a group (Ellemers & Haslam, 2012), and the need to defend oneself against potential threat that might be caused by opposing worldviews of other groups (Greenberg & Arndt, 2012). Other scholars argue that apart from these social cognitive processes, the cultural world in which individuals live is essential for understanding racism (Salter et al., 2018). The Dutch culture is argued by some to show discursive and institutionalized racism (Weiner, 2014). More research on the association between everyday cultural processes, for instance representations of history in schools and media representations of non-White people, and interethnic prejudice in general as well as in the Dutch context is needed to gain a more comprehensive understanding of racism.

Although both out-groups were preferred less and rejected more than the in-group, suggesting a form of generalized out-group derogation (Clark & Tate, 2008), the results indicated a stronger ethnic prejudice against children of Middle Eastern descent than against Black children, as the preference scores for the children of Middle Eastern descent in the pictures were significantly lower than for the Black children in the pictures. Because there was no significant difference in the overall amount of rejection, this form of prejudice fits the definition of prejudice as a relative devaluation (i.e., not necessarily a negative, but a less positive evaluation; Eagly & Diekman, 2005). This finding replicates the ethnic hierarchy as rated by Dutch White children in previous research, where minorities of Middle Eastern descent were rated lower in the hierarchy than Black minority groups (Verkuyten & Kinket, 2000), in a younger sample, and illustrates that this difference in evaluation is due to a difference in preference rather than rejection. These results are also in accordance with studies on older Dutch children and adolescents that revealed explicit prejudice toward Muslims, a religious group associated with Middle Eastern ethnicity (Van der Noll et al., 2010; Velasco González et al., 2008).

Attitudes toward Muslims might be shaped by recent events covered widely in the media. Muslim extremism and the refugee crisis in Europe, which mostly involves people from Middle Eastern countries, have received extensive media coverage and public debate. It is therefore likely that children have been exposed to some images and discussions regarding these topics. Even if these images and discussions are not explicitly negative, the general sense that the people displayed are associated with problems and threat may influence children's evaluations of children that look similar. Indeed, threat perception has been shown to exacerbate intergroup

prejudice in children (Nesdale et al., 2005). Furthermore, the present study found some evidence for an association between parental and child interethnic prejudice.

Maternal attitudes toward their children's interethnic contact were found to be associated with children's Middle Eastern rejection in the present study. More specifically, reporting absolutely no reservations about children's interethnic contact was associated with less Middle Eastern rejection by children. This finding suggests that not only perceived parental attitudes (Verkuyten, 2002), but also self-reported explicit parental interethnic attitudes are related to child interethnic attitudes in the Dutch context evaluating people of Middle Eastern descent. Even though the items mothers answered about child interethnic relations did not specify a certain out-group, rather the items referred to "someone with a non-Dutch ethnicity," it may be that mothers mostly thought of Muslims, a religious group associated with an Middle Eastern appearance, when answering these questions, due to the often negative public discourse and media representation regarding the Muslim minority in the Netherlands. Future research will need to investigate parental attitudes toward child interethnic relations with persons of specific ethnic groups in relation to child interethnic prejudice. In contrast, no relation with Middle Eastern preference was found. Maternal attitudes were thus related to children's responses to the negative questions but not to the positive questions. Possibly, the transfer of attitudes toward children's interethnic contact is more often formulated negatively (i.e., who not to engage with) than positively (i.e., who to engage with instead). To investigate this proposition, future research will need to examine the socialization practices through which maternal attitudes are transferred.

Maternal implicit prejudice, unexpectedly, was not related to child interethnic prejudice against children of Middle Eastern descent in the current study. Previous research did find that implicit and subtle forms of prejudice of adults were related to explicit child interethnic prejudice (Castelli et al., 2008, 2009). One possible explanation for the discrepancy between our finding and the results of these studies is that the children in the present study are older (6–8 years) than the children in the previous studies (3–6 years; Castelli et al., 2008, 2009). Perhaps younger children are more sensitive toward parental implicit and nonverbal signals as they might be less proficient in explicit linguistic communication. Another possible explanation may be that the focus of previous studies was on the White ethnic majority's attitudes toward Black people, instead of people of Middle Eastern descent or Muslims. The difference in appearance between the White in-group and the Black out-group might be more salient for young White children than the difference in physical appearance between the White in-group and the Middle Eastern out-group. Perhaps children are more sensitive to implicit and subtle prejudice by their parents toward an out-group whose physical appearance is more obviously different from that of the in-group (i.e., Black vs. White), than to implicit and subtle prejudice toward a less clearly distinct out-group such as the Middle Eastern out-group, in which people generally have a dark hair and eye color and a slightly darker skin tone, but sometimes also have a pale skin and light hair and eye color. Previous research, however, shows that White infants prefer White faces over Middle Eastern faces (Kelly et al., 2005), suggesting that they do see differences between these two ethnic groups. Therefore, future research will need to confirm our results and examine mechanisms through and contexts in which, especially concerning different ethnic out-groups, implicit forms of prejudice can be transferred from parent to child. To do so, future studies should collect data on implicit forms of prejudice against different ethnic out-groups and, in addition, also include measures of child implicit prejudice.

The study has some limitations. First of all, the child task used nonstandardized pictures. Nevertheless, additional comparisons of responses to children from different ethnicities pictured on similar backgrounds in general confirmed the overall results of the analyses. Furthermore, the patterns of responses were not in line with rankings of attractiveness, cuteness, or positivity of facial expressions. This suggests that ethnicity rather than other factors

influenced children's choices in this study. Yet, using completely standardized pictures would be preferable in future studies to rule out nonethnic effects on children's choices. In addition, the girls of Middle Eastern descent in the pictures all wore headscarves, and earlier research demonstrated that implicit and explicit reactions toward Muslim women with headscarves are more negative than toward Muslim women without headscarves (Everett et al., 2015). Given that there were no significant differences in preference/rejection scores between the boys and girls of Middle Eastern descent in the pictures in this study, however, suggests that the overall pattern of prejudice toward children of Middle Eastern descent is not due to the headscarves only. Nonetheless, the fact that the females of Middle Eastern descent in the pictures wore a religious attire and the males did not may have confounded our results. Second, there are some limitations to the setup of the child task. There was no option to choose "nobody" in response to the social preference questions; thus children were forced to choose. Especially the level of out-group rejection might therefore be slightly overrated (Kowalski, 2003), but forced choice cannot explain the differences found between prejudice toward children of Middle Eastern descent and toward Black children. Future studies would ideally not use a forced-choice design, and measure finer gradations of social preferences.

In addition, the fact that the child task was administered at home with pictures limits the generalizability toward real-life social encounters, and the self-report maternal measures of attitudes toward child interethnic contact might have been influenced by social desirability. Finally, there are some limitations to the generalizability of the findings, because the sample in the present study was rather homogeneous in terms of interethnic contact and parental education level. Most children in the sample attended schools with very low percentages of ethnic minorities and lived in neighborhoods with very little ethnic diversity. Furthermore, most mothers were highly educated, as compared to the average Dutch population. The study's recruitment method might have attracted especially highly educated mothers who are in general more interested in research. Previous research suggests that levels of prejudice are higher among people that have a lower level of education (e.g., Carvacho et al., 2013; Wagner & Zick, 1995). In addition, because ethnic diversity was mentioned in the advertisement we may have also attracted mothers with particularly egalitarian attitudes, as possibly mothers attracted by the social media ad had a special interest in ethnic diversity, making it difficult to detect relations between parents' and children's attitudes. Moreover, the present study included mothers only, while fathers might also play a role as socializing agent in the shaping of children's interethnic attitudes, and has focused only on the urban region of the Netherlands. Future research in other, more rural, areas is needed to compare results and make generalizations about Dutch children.

The current study is the first to examine ethnic prejudice in the form of in-group favoritism and out-group rejection toward multiple out-groups in Dutch White young children, and found clear evidence for both social preference for White children and rejection of Black children and children of Middle Eastern descent. Comparing results for the two out-groups revealed that the children of Middle Eastern descent were preferred less than the Black children, replicating the social hierarchy as found in older Dutch White children (Verkuyten & Kinket, 2000), and indicating that this difference in evaluation is due to a difference in preference rather than rejection. In addition, reporting absolutely no reservations about children's interethnic contact by mothers was related to less Middle Eastern rejection by children, suggesting that not only perceived parental attitudes are associated with child interethnic attitudes (Verkuyten, 2002), but that self-reported parental explicit interethnic attitudes also play a role. The study of children's attitudes toward different ethnic groups in general and people of Middle Eastern descent (representing the Muslim minority) in particular deserves more research attention, especially in European countries, where the public discourse about Muslim immigration is increasingly negative. Interethnic prejudice potentially leads to discriminatory behaviors, and experiencing discrimination in turn can have detrimental consequences for stigmatized groups of children in

terms of mental and physical health outcomes (Paradies et al., 2015). Future research will need to focus not only on the White ethnic majority's attitudes but also on attitudes of ethnic minority groups regarding their own and other ethnic groups and their experiences of prejudice, to increase knowledge on the normative and/or group-specific aspects of child interethnic prejudice from multiple perspectives. In addition, longitudinal studies are needed to examine the developmental path of prejudice in children. Furthermore, a positive framework might be applied to the study of interethnic prejudice, examining factors that are related to the absence of prejudice. The present study gives an insight in child interethnic prejudice in the European context, particularly prejudice against people of Middle Eastern descent, and provides starting points from which to further disentangle the relations between parental interethnic attitudes and child interethnic prejudice in its various forms.

Acknowledgment

We thank all parents and children who participated in our study as well as students and assistants for helping during various phases of the study.

Declaration of Conflicting Interests

The author(s) declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding

The author(s) received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

ORCID iD

Ymke de Bruijn <https://orcid.org/0000-0001-8921-4547>

References

- Aboud, F. E., & Doyle, A. B. (1996). Parental and peer influences on children's racial attitudes. *International Journal of Intercultural Relations*, 20(3–4), 371–383. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(96\)00024-7](https://doi.org/10.1016/0147-1767(96)00024-7)
- André, S., Dronkers, J., & Fleischmann, F. (2008, May 15–18). *The different levels of discrimination, experienced by first and second generation immigrants from different countries of origin in the different EU member-states* [Paper presentation]. RC Spring Meeting, Florence, Italy.
- Angerer, S., Dutcher, E. G., Glätzle-Rützler, D., Lergetporer, P., & Sutter, M. (2017). Gender differences in discrimination emerge early in life: Evidence from primary school children in a bilingual city. *Economics Letters*, 152, 15–18. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2016.12.031>
- Angerer, S., Glätzle-Rützler, D., Lergetporer, P., & Sutter, M. (2016). Cooperation and discrimination within and across language borders: Evidence from children in a bilingual city. *European Economic Review*, 90, 254–264. <https://doi.org/10.1016/j.eurocorev.2016.02.022>
- Bar-Haim, Y., Ziv, T., Lamy, D., & Hodes, R. M. (2006). Nature and nurture in own-race face processing. *Psychological Science*, 17(2), 159–163. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01679.x>
- Bigler, R. S., & Liben, L. S. (2007). Developmental intergroup theory: Explaining and reducing children's social stereotyping and prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 16, 162–166. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2007.00496.x>
- Carvacho, H., Zick, A., Haye, A., González, R., Manzi, J., Kocik, C., & Bertl, M. (2013). On the relation between social class and prejudice: The roles of education, income, and ideological attitudes. *European Journal of Social Psychology*, 43(4), 272–285. <https://doi.org/10.1002/ejsp.1961>
- Castelli, L., De Dea, C., & Nesdale, D. (2008). Learning social attitudes: Children's sensitivity to the non-verbal behaviors of adult models during interracial interactions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 1504–1513. <https://doi.org/10.1177/0146167208322769>
- Castelli, L., Zogmaister, C., & Tomelleri, S. (2009). The transmission of racial attitudes within the family. *Developmental Psychology*, 45(2), 586–591. <https://doi.org/10.1037/a0014619>

- Centraal Bureau voor de Statistiek [Statistics Netherlands]. (2018). *Population; highest level of education and education*. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82816ned/table?dl=8083>
- Clark, K. D., & Tate, C. (2008). Measuring racial prejudice in a multiracial world: New methods and new constructs. In M. A. Morrison & T. G. Morrison (Eds.), *The psychology of modern prejudice* (pp. 93–122). Nova Science Publishers.
- Cramer, P., & Anderson, G. (2003). Ethnic/racial attitudes and self-identification of Black Jamaican and White New England children. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34(4), 395–416. <https://doi.org/10.1177/0022022103034004002>
- Degner, J., & Dalege, J. (2013). The apple does not fall far from the tree, or does it? A meta-analysis of parent-child similarity in intergroup attitudes. *Psychological Bulletin*, 139(6), 1270–1340. <https://doi.org/10.1037/a0031436>
- De Hond, M. (2013). *Reactie op Islam in Nederland* [Reaction to Islam in the Netherlands]. http://www.pvv.nl/images/stories/Reactie_op_Islam_in_Nederland.pdf
- Dhont, K., & Van Hiel, A. (2012). Intergroup contact buffers against the intergenerational transmission of authoritarianism and racial prejudice. *Journal of Research in Personality*, 46, 231–234. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2011.12.008>
- Dovidio, J. F., Hewstone, M., Glick, P., & Esses, V. M. (2010). Prejudice, stereotyping and discrimination: Theoretical and empirical overview. In J. F. Dovidio, M. Hewstone, P. Glick, & V. M. Esses (Eds.), *The SAGE Handbook of prejudice, stereotyping and discrimination* (pp. 3–28). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781446200919.n1>
- Dovidio, J. F., Kawakami, K., & Gaertner, S. L. (2002). Implicit and explicit prejudice and interracial interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(1), 62–68. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.1.62>
- Doyle, A. B., & Aboud, F. (1995). A longitudinal study of white children's racial prejudice as a social-cognitive development. *Merrill-Palmer Quarterly*, 41(2), 210–229.
- Eagly, A. H., & Diekman, A. B. (2005). What is the problem? Prejudice as an attitude-in-context. In J. F. Dovidio, P. Glick, & L. Rudman (Eds.), *On the nature of prejudice* (pp. 19–35). Blackwell.
- Ekehammar, B., Akrami, N., & Araya, T. (2003). Gender differences in implicit prejudice. *Personality and Individual Differences*, 34(8), 1509–1523. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00132-0](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00132-0)
- Ellemers, N., & Haslam, S. A. (2012). Social identity theory. In P. van Lange, A. Kruglanski, & T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (pp. 379–398). SAGE.
- Everett, J. A., Schellhaas, F. M., Earp, B. D., Ando, V., Memarzia, J., Parise, C. V., . . . Hewstone, M. (2015). Covered in stigma? The impact of differing levels of Islamic head-covering on explicit and implicit biases toward Muslim women. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(2), 90–104. <https://doi.org/10.1111/jasp.12278>
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd ed.). SAGE.
- Fortuin, J., Van Geel, M., Ziberna, A., & Vedder, P. (2014). Ethnic preferences in friendships and casual contacts between majority and minority children in the Netherlands. *International Journal of Intercultural Relations*, 41, 57–65. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2014.05.005>
- Gniewosz, B., Noack, P., Wentura, D., & Funke, F. (2008). Adolescents' attitudes towards foreigners: Associations with perceptions of significant others' attitudes depending on sex and age. *Diskurs Kindheits-und Jugendforschung*, 3(3), 321–337.
- Greenberg, J., & Arndt, J. (2012). Terror management theory. In A. Kruglanski, E. T. Higgins, & P. van Lange (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (pp. 398–415). SAGE.
- Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, self-esteem, and stereotypes. *Psychological Review*, 102(1), 4–27. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.102.1.4>
- Greenwald, A. G., Nosek, B. A., & Benaji, M. R. (2003). Understanding and using the Implicit Association Test: I. An improved scoring algorithm. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 197–216. <https://doi.org/10.1037/h0087889>
- Griffiths, J. A., & Nesdale, D. (2006). In-group and out-group attitudes of ethnic majority and minority children. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(6), 735–749. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2006.05.001>
- Hewstone, M., Rubin, M., & Willis, H. (2002). Intergroup bias. *Annual Review of Psychology*, 53, 575–604. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135109>

- Hofmann, W., Gawronski, B., Gschwendner, T., Le, H., & Schmitt, M. (2005). A meta-analysis on the correlation between the Implicit Association Test and explicit self-report measures. *Personality and Social Psychology Bulletin, 31*(10), 1369–1385. <https://doi.org/10.1177/0146167205275613>
- Huijnk, W. (2018). *De religieuze beleving van moslims in Nederland: Diversiteit en verandering in beeld* [The religious experience of Muslims in The Netherlands]. SCP.
- Ipsos Belgium (2009). *Survey: Hoe tolerant zijn Belgen ten opzichte van etnische minderheden?* [Survey: How tolerant are Belgians towards ethnic minorities?] Unia. <https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/tolerantie-enquête>
- Katz, P. A. (2003). Racists or tolerant multiculturalists? How do they begin? *American Psychologist, 58*, 897–909. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.11.897>
- Kelly, D. J., Quinn, P. C., Slater, A. M., Lee, K., Ge, L., & Pascalis, O. (2007). The other-race effect develops during infancy: Evidence of perceptual narrowing. *Psychological Science, 18*(2), 1084–1089. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2007.02029.x>
- Kelly, D. J., Quinn, P. C., Slater, A. M., Lee, K., Gibson, A., Smith, M., . . . Pascalis, O. (2005). Three-month-olds, but not newborns, prefer own-race faces. *Developmental Science, 8*, F31–F36. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2005.0434a.x>
- Kiesraad. (2012). *Tweede Kamer 12 september 2012* [House of Representatives 12 September 2012]. <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/TK20120912>
- Kiesraad. (2017). *Tweede Kamer 15 maart 2017* [House of Representatives March 15, 2017]. <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/TK20170315>
- Koops, J., Martinovic, B., & Weesie, J. (2017). Are inter-minority contacts guided by the same mechanisms as minority-majority contacts? A comparative study of two types of inter-ethnic ties in the Netherlands. *International Migration Review, 51*(3), 701–726. <https://doi.org/10.1111/imre.12247>
- Kowalski, K. (2003). The emergence of ethnic and racial attitudes in preschool-aged children. *The Journal of Social Psychology, 143*(6), 677–690. <https://doi.org/10.1080/00224540309600424>
- Kowalski, K., & Lo, Y. F. (2001). The influence of perceptual features, ethnic labels, and sociocultural information on the development of ethnic/racial bias in young children. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 32*(4), 444–455. <https://doi.org/10.1177/0022022101032004005>
- Levy, S. R., West, T. L., Bigler, R. S., Karafantis, D. M., Ramirez, L., & Velilla, E. (2005). Messages about uniqueness and similarities of people: Impact on U.S. Black and Latino Youth. *Applied Developmental Psychology, 26*, 714–733. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2005.08.004>
- Meissner, C. A., & Brigham, J. C. (2001). Thirty years of investigating the own-race bias in memory for faces: A meta-analytic review. *Psychology and Public Policy Law, 7*, 3–35. <https://doi.org/10.1037/1076-8971.7.1.3>
- Nesdale, D., Maass, A., Durkin, K., & Griffiths, J. (2005). Group norms, threat, and children's racial prejudice. *Child Development, 76*, 652–663. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00869.x>
- Nosek, B. A., Banaji, M. R., & Greenwald, A. G. (2002). Harvesting implicit group attitudes and beliefs from a demonstration web site. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice, 6*(1), 101–115. <https://doi.org/10.1037/1089-2699.6.1.101>
- Nosek, B. A., Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (2005). Understanding and using the implicit association test: II. Method variables and construct validity. *Personality and Social Psychology Bulletin, 31*, 166–180. <https://doi.org/10.1177/0146167204271418>
- O'Bryan, M., Fishbein, H. D., & Ritchey, P. N. (2004). Intergenerational transmission of prejudice, sex role stereotyping, and intolerance. *Adolescence, 39*(155), 407–426.
- Paradies, Y., Ben, J., Denson, N., Elias, A., Priest, N., Pieterse, A., . . . Gee, G. (2015). Racism as a determinant of health: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE, 10*(9), Article e0138511. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0138511>
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology, 90*, 751–783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Pirchio, S., Passiatore, Y., Panno, A., Maricchiolo, F., & Carrus, G. (2018). A chip off the old Block: Parents' subtle ethnic prejudice predicts children's implicit prejudice. *Frontiers in Psychology, 9*, Article 110. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00110>

- Raabe, T., & Beelmann, A. (2011). Development of ethnic, racial, and national prejudice in childhood and adolescence: A multinational meta-analysis of age differences. *Child Development*, 82, 1715–1737. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2011.01668.x>
- Ramos, M., Thijssen, L., & Coenders, M. (2019). Labour market discrimination against Moroccan minorities in the Netherlands and Spain: A cross-national and cross-regional comparison. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1622824>
- Ramsey, P. G. (1991). The salience of race in young children growing up in an all-White community. *Journal of Educational Psychology*, 83(1), 28–34. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.83.1.28>
- Rodriguez-Garcia, J. M., & Wagner, U. (2009). Learning to be prejudiced: A test of unidirectional and bidirectional models of parent-offspring socialization. *International Journal of Intercultural Relations*, 33(6), 516–523. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2009.08.001>
- Rutland, A., Cameron, L., Bennett, L., & Ferrell, J. (2005). Interracial contact and racial constancy: A multi-site study of racial intergroup bias in 3–5 year old Anglo-British children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 26(6), 699–713. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2005.08.005>
- Rutland, A., Cameron, L., Milne, A., & McGeorge, P. (2005). Social norms and self-presentation: Children's implicit and explicit intergroup attitudes. *Child Development*, 76(2), 451–466. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00856.x>
- Salter, P. S., Adams, G., & Perez, M. J. (2018). Racism in the structure of everyday worlds: A cultural-psychological perspective. *Current Directions in Psychological Science*, 27(3), 150–155. <https://doi.org/10.1177/096372147724239>
- Siebers, H., & Dennissen, M. H. J. (2015). Is it cultural racism? Discursive exclusion and oppression of migrants in the Netherlands. *Current Sociology*, 63(3), 470–498. <https://doi.org/10.1177/0011392114552504>
- Smith, S., Maas, I., & Tubergen, F. (2015). Parental influence on friendships between native and immigrant adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 25(3), 580–591. <https://doi.org/10.1111/jora.12149>
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2014). Ervaren discriminatie in Nederland [Experienced discrimination in The Netherlands].
- Stokes-Guinan, K. (2011). Age and skin tone as predictors of positive and negative racial attitudes in Hispanic children. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 33(1), 3–21. <https://doi.org/10.1177/0739986310389303>
- Thijssen, L., Lancee, B., Veit, S., & Yemane, R. (2019). Discrimination against Turkish minorities in Germany and the Netherlands: Field experimental evidence on the effect of diagnostic information on labour market outcomes. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1622793>
- Van der Noll, J., Poppe, E., & Verkuyten, M. (2010). Political tolerance and prejudice: Differential reactions toward Muslims in the Netherlands. *Basic and Applied Social Psychology*, 32(1), 46–56. <https://doi.org/10.1080/01973530903540067>
- Van der Valk, I., & Törnberg, P. (2017). *Monitor moslimdiscriminatie: Derde rapportage* [Monitor discrimination against Muslims: Third report]. Institute for Migration & Ethnic Studies, Universiteit van Amsterdam.
- Van Zantvliet, P. I., Kalmijn, M., & Verbakel, E. (2015). Early partner choices of immigrants: The effect of preferences, opportunities and parents on dating a native. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(5), 772–794. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2014.948391>
- Velasco González, K., Verkuyten, M., Weesie, J., & Poppe, E. (2008). Prejudice towards Muslims in the Netherlands: Testing integrated threat theory. *British Journal of Social Psychology*, 47(4), 667–685. <https://doi.org/10.1348/014466608X284443>
- Verkuyten, M. (2002). Ethnic attitudes among minority and majority children: The role of ethnic identification, peer group victimization and parents. *Social Development*, 11(4), 558–570. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00215>
- Verkuyten, M. (2007). Ethnic in-group favoritism among minority and majority groups: Testing the self-esteem hypothesis among preadolescents. *Journal of Applied Social Psychology*, 37(3), 486–500. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2007.00170.x>
- Verkuyten, M., & Kinket, B. (2000). Social distances in a multi ethnic society: The ethnic hierarchy among Dutch preadolescents. *Social Psychology Quarterly*, 36(1), 75–85. <https://doi.org/10.2307/2695882>

- Vittrup, B., & Holden, G. W. (2011). Exploring the impact of educational television and parent-child discussions on children's racial attitudes. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 11(1), 82–104. <https://doi.org/10.1111/j.1530-2415.2010.01223.x>
- Vollebergh, W. A., Iedema, J., & Raaijmakers, Q. A. (2001). Intergenerational transmission and the formation of cultural orientations in adolescence and young adulthood. *Journal of Marriage and Family*, 63(4), 1185–1198. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.01185.x>
- Wagner, U., & Zick, A. (1995). The relation of formal education to ethnic prejudice: Its reliability, validity and explanation. *European Journal of Social Psychology*, 25, 41–56. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420250105>
- Weiner, M. F. (2014). The ideologically colonized metropole: Dutch racism and racist denial. *Sociology Compass*, 8(6), 731–744. <https://doi.org/10.1111/soc4.12163>
- Zick, A., Pettigrew, T. F., & Wagner, U. (2008). Ethnic prejudice and discrimination in Europe. *Journal of Societal Issues*, 64(2), 233–251. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2008.00559.x>

Fifty-odd years of inter-group contact: From hypothesis to integrated theory

Miles Hewstone¹* and Hermann Swart²

¹University of Oxford, UK

²Stellenbosch University, South Africa

We review 50-odd years of research on Allport's (1954) 'contact hypothesis', to assess progress, problems, and prospects. We chart the progress that has been made in understanding two distinct forms of contact: direct and indirect. We highlight the progress made in understanding the effects of each type of contact, as well as both moderating and mediating factors, and emphasize the multiple impacts of direct contact, especially. We then consider some of the main critiques of inter-group contact, focusing on empirical issues and whether contact impedes social change, and provide a research agenda for the coming years. We conclude that this body of work no longer merits the modest title of 'hypothesis', but fully deserves acknowledgement as an integrated and influential theory.

A celebration of the first 50 years of this journal provides an opportunity to assess progress, problems, and prospects, of research on the 'contact hypothesis'. The idea that positive inter-group contact could be used to promote better inter-group relations and reduce prejudice was definitely 'made in America', initially by the sociologist Robin Williams (1947) and latterly, and most famously, by the social psychologist Gordon Allport (1954). But subsequently, British social psychologists have not only made some of the most significant theoretical and empirical contributions, but also contributed to critiques of the 'contact hypothesis'.¹ The first volume of the journal appeared in 1962, just 6 years after Allport's classic *The Nature of Prejudice*, whose 16th chapter ('The Effect of Contact') contained the systematization of ideas that was to prove so fruitful for later scholars, including many publishing in this journal.

We start by charting the progress that has been made in understanding two distinct forms of contact: direct and indirect, only the first of which was anticipated by Allport. We summarize the current understanding of the impact of each form of contact, and highlight the progress made in understanding both moderating and mediating variables, and the wider impact of contact. We then consider the main critiques of inter-group

*Correspondence should be addressed to Miles Hewstone, Department of Experimental Psychology, University of Oxford, South Parks Road, Oxford OX1 3UD, UK (e-mail: miles.hewstone@psy.ox.ac.uk).

¹We interpret 'British' broadly, rather like treasures in the British Museum, as some of these studies' authors were, for example, Americans, Canadians, Germans, and South Africans working in British universities.

contact, identifying those that we believe are most valid, and showing how some of them have contributed to a better overall understanding of contact, and how others provide a research agenda for the coming years.

Direct contact

Allport's (1954) vision of inter-group contact was based on bringing members of different groups together in *face-to-face encounters* to reduce inter-group hostility. Most importantly, he proposed that direct inter-group contact would be more likely to reduce prejudice if it involved equal status among the participants, cooperation on common goals between groups, and institutional support.

The prejudice-reducing effect of contact is now well-established, with the most convincing evidence accumulated by Pettigrew and Tropp's (2006) monumental meta-analysis of 515 studies (see also Dovidio, Gaertner, & Kawakami, 2003). Pettigrew and Tropp reported not only a highly significant negative relationship between contact and prejudice (mean $r = -.22$, $p < .001$),² but that the effect of contact was greater in samples where contact was structured to meet Allport's optimal contact conditions, and that cross-group friendships were perhaps the most effective form of inter-group contact (see Hamberger & Hewstone, 1997; Pettigrew, 1997). The effect of contact, albeit significant, was, however, weaker for minority-status than majority-status groups. This finding suggests that members of advantaged and disadvantaged groups may construe inter-group interactions differently (see also Hopkins & Kahani-Hopkins, 2006). In particular, members of disadvantaged groups are more likely to anticipate prejudice and discrimination against them from members of dominant groups (Shelton, 2003; Tropp, 2006), and it remains a challenge for contact as an intervention to prove equally effective for both groups.

One limitation of the database for Pettigrew and Tropp's (2006) meta-analysis is that so many studies have been cross-sectional, rather than experimental or longitudinal. However, several longitudinal studies have now been conducted (e.g., Al Ramiah & Hewstone, 2011; Binder *et al.*, 2009; Eller & Abrams, 2004; Levin, van Laar, & Sidanius, 2003; Swart, Hewstone, Christ, & Voci, 2011) that enhance our confidence in the value of contact as a social intervention, while sometimes also reporting self-selection effects, *from attitudes to contact* (see Christ, Hewstone, Tropp, & Wagner, *in press*, for a recent collection of longitudinal studies of contact; and Christ & Wagner, *in press*, on methodological issues in longitudinal research). It should be emphasized, however, that the presence of the reverse path (*from attitudes to contact*) does not pose a threat to the value of contact as an intervention; as long as manipulated contact can be shown to affect attitudes, then the core of the 'contact hypothesis' remains supported.

Moderators and mediators of direct contact

Significant inroads have been made towards understanding *when* contact is most likely to reduce prejudice (i.e., the moderators of contact effects) as well as *how* contact promotes prejudice reduction (i.e., the mediators of contact effects). Allport's (1954) original work was most influential in identifying variables that moderated the impact of contact on

---

²This effect size is comparable to those for the inverse relationship between condom use and sexually-transmitted HIV and the relationship between passive smoking and the incidence of lung cancer at work (Al Ramiah & Hewstone, *in press*).

prejudice, an approach developed by Pettigrew and Tropp's (2006) sophisticated meta-analysis. Hewstone and Brown (Brown & Hewstone, 2005; Hewstone, 1996; Hewstone & Brown, 1986) have, in addition, accumulated evidence that the effects of contact are greater when respective group memberships are salient and/or out-group members are considered typical of their group as a whole (e.g., Van Oudenhoven, Groenewoud, & Hewstone, 1996; for other moderators, see Dhont & van Hiel, 2009; Hodson, 2008; for a review, see Tausch & Hewstone, 2010). The most effective form of contact, however, appears to involve both inter-group *and* interpersonal factors, as when cross-group friends provide optimal contact, while retaining their respective group memberships to promote generalization (see Brown & Hewstone, 2005).

A major development since Allport's (1954) pioneering work is that researchers have moved from merely demonstrating that contact works to showing *how* it works (see Brown & Hewstone, 2005). Although several mediators have been identified (e.g., Barlow, Louis, & Hewstone, 2009; González, Verkuyten, Weesie, & Poppe, 2008; Harwood, Hewstone, Paolini, & Voci, 2005; Swart, Hewstone, Christ, & Voci, 2010; Tausch, Tam, Hewstone, & Kenworthy, 2007; see Brown & Hewstone, 2005, for a review), a meta-analysis specifically on mediators of contact (Pettigrew & Tropp, 2008) finds that, more generally, contact exerts its effect on prejudice reduction both by reducing negative affect (e.g., inter-group anxiety) and by inducing positive affective processes (e.g., empathy and perspective taking). There is less evidence for Allport's (1954) favoured mediator, increased knowledge about the out-group (but see Eller & Abrams, 2004).

Impact of direct contact on multiple outcome variables

While Pettigrew and Tropp's (2006) meta-analysis showed, beyond any doubt, that contact is negatively associated with prejudice, its impact is much wider than that. Recent research has shown that contact is also positively associated with attitude strength (e.g., Christ *et al.*, 2010; Vonofakou, Hewstone, & Voci, 2007), out-group trust (e.g., Tam, Hewstone, Kenworthy, & Cairns, 2009), and forgiveness (e.g., Hewstone, Cairns, Voci, Hamberger, & Niens, 2006; Tam *et al.*, 2007). The effects of contact also go well beyond conscious self-report measures, to impact upon implicit associations (e.g., Aberson & Haag, 2007; Prestwich, Kenworthy, Wilson, & Kwan-Tat, 2008; Tam, Hewstone, Harwood, Voci, & Kenworthy, 2006; Turner, Hewstone, & Voci, 2007a). Further still from self-report measures of attitude, prior positive contact is associated with reduced automatic physiological threat responses to out-group members (Blascovich, Mendes, Hunter, Lickel, & Kowai-Bell, 2001), decreases in cortisol reactivity during inter-group contact (Page-Gould, Mendoza-Denton, & Tropp, 2008), and reduced differences in neural processing of own versus other-race faces (Walker, Silvert, Hewstone, & Nobre, 2008).

These prejudice-reducing benefits of inter-group contact have been shown to generalize well beyond the original contact setting or the particular out-group exemplar(s) encountered (see Pettigrew & Tropp, 2006). Moreover, contact effects also generalize from experience with a primary out-group to attitudes towards other, *secondary*, out-groups not involved in the contact situation (so-called 'secondary transfer effects' of contact; see Pettigrew, 1997, 2009). Tausch *et al.* (2010) showed, in a series of studies, that such transfer effects can occur longitudinally, are mediated by attitude generalization, occur while controlling for direct contact with the secondary out-groups, and cannot be explained in terms of socially desirable responding.

Indirect contact

Given the practical obstacles to direct inter-group contact posed by segregation or conflict, recent approaches have investigated the effectiveness of less direct forms of contact (for a broader analysis of indirect contact, see Dovidio, Eller, & Hewstone, 2011; Harwood, Hewstone, Hamburger, & Tausch, *in press*). We consider the evidence for two such forms of indirect contact, namely *extended* contact and *imagined* contact.

Extended contact

'Extended' contact refers to the impact on prejudice of knowing about, or observing, at least one, and preferably more than one, in-group member who has an out-group friend (Wright, Aron, McLaughlin-Volpe, & Ropp, 1997).³ A series of experimental, quasi-experimental, and correlational studies have provided extensive empirical evidence that people knowing about or observing inter-group friendships show less prejudice than those who do not (for a review see Turner, Hewstone, Voci, Paolini, & Christ, 2007b), while controlling for direct contact with out-group members. Extended contact was associated with less prejudice among Catholics and Protestants in Northern Ireland (Paolini, Hewstone, Cairns, & Voci, 2004), and has been applied as a quasi-experimental intervention to reduce prejudice among school children (e.g., Cameron & Rutland, 2006; Cameron, Rutland, Brown, & Douch, 2006). Effects of extended contact are consistently stronger for participants with less experience of direct contact (e.g., Christ *et al.*, 2010; Dhont & Van Hiel, 2011), are not limited to the out-group contacts of one's in-group friends specifically (Tausch, Hewstone, Schmid, Hughes, & Cairns, 2011), appear to be equally strong for members of majority and minority groups (Gómez, Tropp, & Fernández, 2011), and are most strongly mediated by in-group norms (De Tezanos-Pinto, Bratt, & Brown, 2010; Gómez *et al.*, 2011; Turner, Hewstone, Voci, & Vonofakou, 2008).

Imagined contact

Turner, Crisp, and Lambert (2007c) proposed that simply imagining contact with out-group members could improve inter-group attitudes (as shown, originally, by Desforges, Lord, Pugh, Sia, Scarberry & Ratcliff, 1997) and should be *part of* a programme for reducing inter-group bias. Although some scholars are deeply skeptical (e.g., Bigler & Hughes, 2010), an extensive programme of research has found that imagined contact can reduce inter-group bias and improve both explicit and implicit out-group attitudes (Turner & Crisp, 2010; Turner *et al.*, 2007c), enhance intentions to engage in future contact (Crisp & Turner, 2009, *in press*; Husnu & Crisp, 2010; see Crisp, Husnu, Meleady, Stathi, & Turner, 2011, for review), and even generalize to other out-groups (Harwood, Paolini, Joyce, Rubin, & Arroyo, 2011), with reduced inter-group anxiety as the key mediator. The basic manipulation may, however, have to be enhanced in the case of particularly threatening out-groups (see West, Holmes, & Hewstone, 2011).

---

³Since Wright *et al.*'s (1997) pioneering paper, the terms 'extended', 'indirect', and 'vicarious' contact have been used interchangeably. However, as we have argued elsewhere (Dovidio *et al.*, 2011; Harwood *et al.*, *in press*), it is clearer to use the term 'extended' contact to refer to instances of knowing about in-group members with out-group contact; whereas the term 'indirect' contact should be used as an umbrella term that includes extended, imagined, and mediated forms of contact; and 'vicarious' contact is best restricted to instances in which intergroup contact is observed via some form of media.

Contact and its critics: An agenda for future research

Critiques of the contact hypothesis have been varied (see Bramel, 2004; Dixon, Durrheim, & Tredoux, 2005; Forbes, 1997; McCauley, 2002). We focus here, first, on empirical issues. We then consider the broader theoretical, practical, and political question of whether attempts to reduce prejudice and improve inter-group relations via inter-group contact may, paradoxically, produce social and psychological changes that diminish the likelihood that members of disadvantaged groups will recognize inequality or become sufficiently motivated to do something about it. For both issues, we consider implications for a future research agenda (see also Al Ramiah & Hewstone, *in press b*; Pettigrew, 2008; Tausch & Hewstone, 2010; Tausch, Kenworthy, & Hewstone, 2006).

Empirical issues

We agree that contact research, our own included, has relied too heavily on cross-sectional research. However, researchers are increasingly conducting longitudinal studies, sometimes over many waves (e.g., Levin *et al.*, 2003) or multiple interactions (e.g., Shook & Fazio, 2008a,b), and investigating multiple mediators and outcomes (e.g., Swart *et al.*, 2011). As studies include more waves, so they can make use of techniques such as latent growth curve modelling to analyse individual trajectories, that is, changes over time, in contact, and other measures of interest (for illustrations using survey data and diary records, respectively, see Titzmann & Silbereisen, 2009; Shelton, Trail, & West, *in press*).

However, experiments remain the best method for testing causal hypotheses, and should be at the forefront of future research. We have, for example, begun to conduct comparisons of the impact of direct, extended, and imagined contact in the same experimental design. One area of burgeoning experimental research concerns actual face-to-face interactions between members of different groups, in which researchers take a *relational* approach, studying *meta-perceptions* (e.g., participants not only evaluate an out-group ‘target’, but also think about ‘how the out-group “target” is likely to evaluate them’; e.g., Shelton & Richeson, 2006; Shelton, Richeson, & Vorauer, 2006; West, Shelton, & Trail, 2009). One intriguing discovery of this work is that some interventions (e.g., perspective-taking manipulations) may work better outside actual inter-group interactions (perhaps preparing people for contact), than within them, where they may disrupt the flow of interaction (see Vorauer, Martens, & Sasaki, 2009).

Importantly, these studies need to test whether the effects of contact are long lasting. We are especially interested in the relationship between different types of contact, and whether or not, for example, the experience of indirect contact (extended or imagined) facilitates future direct contact. Relatedly, many studies measure opportunity for contact (e.g., proportion of out-group members), and find that it is associated with actual contact, but that the strength of this association varies across studies, and is never perfect. An important topic for future research is what factors moderate the link between opportunities and actual contact (e.g., individual differences, strength of prejudice, education level; see Pettigrew, Christ, Wagner, & Stellmacher, 2006). Research is also needed on whether contact has an impact on behaviour and not merely attitudinal measures (see McCauley, 2002); this is a challenging issue, because we know that general-level attitudes do not correspond to, and hence typically do not predict, individual-level behaviours (e.g., Fishbein & Ajzen, 1975).

Forbes (1997) wants to know if, and then how, contact that reduces prejudice at the individual level affects collective processes. Investigating effects of contact using

multi-level analysis is an important new development that can best assess its impact at the level of neighbourhoods, schools, and organizations. When multi-level analyses are computed, which separate individual-level from neighbourhood-level effects, it is possible to explore whether contact has different effects at different levels (see Christ & Wagner, *in press*; Wagner, Christ, Pettigrew, Stellemacher, & Wolf, 2006).

Finally, future research must pay more attention to the negative factors operating in some contact situations (Pettigrew, 2008), which poison inter-group relations. A related issue is that of re-segregation, or what Dixon, Tredoux, Durrheim, Finchilescu, and Clack (2008) call the 'micro-ecology of segregation'. Evidence that members of ethnic and racial groups sometimes re-segregate into distinct areas of school and university cafeterias (e.g., Alexander & Tredoux, 2010; Clack, Dixon, & Tredoux, 2005) gives the lie to lazy earlier accounts that equated mere group proportions with face-to-face contact. More work is needed, however, to ascertain the meaning of such spatial segregation (does it indicate out-group avoidance, in-group bias, fear, discomfort?), and whether we can design interventions to promote greater mixing and meaningful inter-group contact. Promising current approaches target negative expectations about cross-group interactions, pointing out that they are inaccurate and biased in favour of the in-group, but can be successfully challenged (Mallett & Wilson, 2010; Mallett, Wilson, & Gilbert, 2008; Shelton & Richeson, 2005).

Does inter-group contact promote, or even restrict, social change?

Critics of contact research (e.g., Dixon *et al.*, 2005; Forbes, 1997) have argued that, although promoting more tolerant and egalitarian societies is an important goal of contact interventions, the literature still has little to say about how inter-group contact might ultimately affect societal change. Moreover, changes in out-group attitudes due to contact do not necessarily promote change in the ideological beliefs that sustain group inequality (e.g., Dixon, Durrheim, & Tredoux, 2007).

Relatedly, several scholars have fairly recently pointed out that well-meaning contact may, unwittingly, have the undesired effect of weakening minority members' motivation to engage in collective action aimed at reducing inter-group inequalities (see Dixon *et al.*, 2007; Saguy, Tausch, Dovidio, & Pratto, 2009; Wright, 2001; Wright & Lubensky, 2008). Contact research, while focusing on improving majority group members' inter-group attitudes via greater mixing, should not focus exclusively on prejudice as the main problem of inter-group relations in historically divided and unequal societies. Approaches focused more on social change emphasize structural inequalities and power differences between groups, and factors that inhibit, or encourage, mass mobilization and collective action as legitimate forms of social protest by minority group members, which also oppose societal inequality.

A challenge for future research on inter-group contact is to ensure that contact does not promote more positive inter-group relations at the cost of blunting legitimate protest. In this respect, it should not be forgotten, however, that majority members' contact with minority members may encourage them to take the perspective of the disadvantaged out-group and become its allies (Mallett, Huntsinger, Sinclair, & Swim, 2008; see also Jeffries & Ransford, 1969). One approach that may work is to emphasize commonalities between groups, while at the same time addressing unjust group inequalities during contact; this may result in greater prejudice reduction for members of disadvantaged groups (cf. Tropp & Pettigrew, 2005), without diverting attention away from group inequality (Saguy *et al.*, 2009).

Clearly, this will be a key area for future research, requiring us to consider how our discipline conceives of the nature of inter-group discrimination, what model of social change we should adopt, and what the longer-term political consequences of our theoretical standpoint as well as our research results are. Prejudice among majority group members is not the sole, or even necessarily the main, problem of inter-group relations between members of majority and minority groups of unequal status and power, and we need to address the advantages and any disadvantages of inter-group contact, for members of majority and minority groups, with an open mind.

Conclusions

The study of inter-group contact, like the *British Journal of Social Psychology*, has come a long way in 50-odd years. As Pettigrew and Tropp (2005, p. 271) point out, 'Allport's formulation specified neither the processes involved in inter-group contact's effects nor how these effects generalize to other situations, the entire out-group, and other out-groups not involved in the contact (Pettigrew, 1998). Indeed, these omissions help to explain why he called it a "hypothesis" and not a "theory".'

In view of the fact that all these 'omissions' have now been rectified, we think it is high time that this body of work was acknowledged as a fully-fledged *theory* (Hewstone, 2009). There is plenty of work still to be done, and with British social psychology proving a breeding ground for willing workers, the future looks bright. Although the British Government's Report of the Commission on Integration and Cohesion, *Our Shared Future* (2007), acknowledged the importance of this work, most social psychologists still feel that the policy impact of our research is less than it deserves to be, and we trail behind sociology, politics, and especially economics. We believe, however, that if we can wed elegant experimental studies to multi-level and longitudinal survey research, then this body of work will grow in importance: a testament to the fact that theory-driven social psychology does matter, not just in the laboratory, but also in the school, the neighbourhood, and the society at large.

Acknowledgements

We are grateful to the editors, and to Simon Lolliot, for comments on an earlier version of this article, and to the Leverhulme Trust for financial support to Miles Hewstone.

References

- Aberson, C. L., & Haag, S. C. (2007). Contact, perspective taking, and anxiety as predictors of stereotype endorsement, explicit attitudes, and implicit attitudes. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10, 179–201. doi:10.1177/1368430207074726
- Al Ramiah, A., & Hewstone, M. (2011). "Rallying around the flag": Can an intergroup contact intervention promote national unity? *British Journal of Social Psychology*. Advance online publication. doi:10.1111/j.2044-8309.2011.02041.x
- Al Ramiah, A., & Hewstone, M. (in press). Intergroup difference and harmony: The role of intergroup contact. In P. Singh (Ed.), *Progress in Asian social psychology* (Series 8). Delhi: University Press.
- Alexander, L., & Tredoux, C. (2010). The spaces between us: A spatial analysis of informal segregation at a South African university. *Journal of Social Issues*, 66, 367–386. doi:10.1111/j.1540-4560.2010.01650.x
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge/Reading, MA: Addison-Wesley.

- Barlow, F. K., Louis, W. R., & Hewstone, M. (2009). Rejected! Cognitions of rejection and intergroup anxiety as mediators of the impact of cross-group friendships on prejudice. *British Journal of Social Psychology*, 48, 389–405. doi:10.1348/014466608X387089
- Bigler, R. S., & Hughes, J. M. (2010). Reasons for skepticism about the efficacy of simulated contact interventions. *American Psychologist*, 65, 131–132. doi:10.1037/a0018097
- Binder, J., Zagefka, H., Brown, R., Funke, F., Kessler, T., Mummendey, A., Maquil, A., Demoulin, S., & Leyens, J.-P. (2009). Does contact reduce prejudice or does prejudice reduce contact? A longitudinal test of the contact hypothesis among majority and minority groups in three European countries. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96, 843–856. doi:10.1037/a0013470
- Blascovich, J., Mendes, W. B., Hunter, S. B., Lickel, B., & Kowai-Bell, N. (2001). Perceiver threat in social interactions with stigmatized others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 253–267. doi:10.1037//0022-3514.80.2.253
- Bramel, D. (2004). The strange career of the contact hypothesis. In Y.-T. Lee, C. McAuley, F. Moghaddam, & S. Worchsel (Eds.), *The psychology of ethnic and cultural conflict* (pp. 49–67). Westport, CT: Praeger.
- Brown, R., & Hewstone, M. (2005). An integrative theory of intergroup contact. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, (Vol. 37, pp. 255–342). San Diego, CA: Elsevier. doi:10.1016/S0065-2601(05)37005-5
- Cameron, L., & Rutland, A. (2006). Extended contact through story reading in school: Reducing children's prejudice toward the disabled. *Journal of Social Issues*, 62, 469–488. doi:10.1111/j.1540-4560.2006.00469.x
- Cameron, L., Rutland, A., Brown, R., & Douch, R. (2006). Changing children's intergroup attitudes towards refugees: Testing different models of extended contact. *Child Development*, 77, 1208–1219. doi:10.1111/j.1467-8624.2006.00929.x
- Christ, O., Hewstone, M., Tausch, N., Voci, A., Wagner, U., Hughes, J., & Cairns, E. (2010). Direct contact as a moderator of extended contact effects: Cross-sectional and longitudinal impact on attitudes and attitude strength. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36, 1662–1674. doi:10.1177/0146167210386969
- Christ, O., Hewstone, M., Tropp, L. R., & Wagner, U. (in press). Longitudinal studies of intergroup contact: Special Section. *British Journal of Social Psychology*.
- Christ, O., & Wagner, U. (in press). Methodological issues in the study of intergroup contact: Towards a new wave of research. In G. Hodson & M. Hewstone (Eds.), *Advances in intergroup contact*. New York, NY: Psychology Press.
- Clack, B., Dixon, J., & Tredoux, C. (2005). Eating together apart: Patterns of segregation in a multi-ethnic cafeteria. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 15, 1–16. doi:10.1002/casp.787
- Commission on Integration and Cohesion (2007). *Our shared future*. UK Government.
- Crisp, R. J., Husnu, S., Meleady, R., Stathi, S., & Turner, R. N. (2011). From imagery to intention: A dual route model of imagined contact effects. In W. Stroebe & M. Hewstone (Eds.), *European review of social psychology* (Vol. 21, pp. 188–236). Hove, UK: Psychology Press. doi:10.1080/10463283.2010.543312
- Crisp, R. J., & Turner, R. N. (2009). Can imagined interactions produce positive perceptions? Reducing prejudice through simulated social contact. *American Psychologist*, 64, 231–240. doi:10.1037/a0014718
- Crisp, R. J., & Turner, R. N. (in press). Imagined intergroup contact: Refinements, debates and clarifications. In G. Hodson & M. Hewstone (Eds.), *Advances in intergroup contact*. New York, NY: Psychology Press.
- De Tezanos-Pinto, P., Bratt, C., & Brown, R. (2010). What will the others think? Ingroup norms as a mediator of the effects of intergroup contact. *British Journal of Social Psychology*, 49, 507–523. doi:10.1348/014466609X471020
- Desforges, D. M., Lord, C. G., Pugh, M. A., Sia, T. L., Scarberry, N. C., & Ratcliff, C. D. (1997). Role of group representativeness in the generalization part of the contact hypothesis. *Basic and Applied Social Psychology*, 19, 183–204. doi:10.1207/s15324834baspl902_3

- Dhont, K., & Van Hiel, A. (2009). We must not be enemies: Interracial contact and the reduction of prejudice among authoritarians. *Personality and Individual Differences*, 46, 172-177. doi:10.1016/j.paid.2008.09.022
- Dhont, K., & Van Hiel, A. (2011). Direct contact and authoritarianism as moderators between extended contact and reduced prejudice: Lower threat and greater trust as mediators. *Group Processes and Intergroup Relations*, 14, 223-238. doi:10.1177/1368430210391121
- Dixon, J., Durrheim, K., & Tredoux, C. (2005). Beyond the optimal contact strategy: A reality check for the contact hypothesis. *American Psychologist*, 60, 697-711. doi:10.1037/0003-066X.60.7.697
- Dixon, J., Durrheim, K., & Tredoux, C. (2007). Intergroup contact and attitudes toward the principle and practice of racial equality. *Psychological Science*, 18, 867-872. doi:10.1111/j.1467-9280.2007.01993.x
- Dixon, J., Tredoux, C., Durrheim, K., Finchilescu, G., & Clack, B. (2008). The inner citadels of the color line: Mapping the micro-ecology of racial segregation in everyday life spaces. *Social and Personality Psychology Compass*, 2, 1547-1569. doi:10.1111/j.1751-9004.2008.00123.x
- Dovidio, J. F., Eller, A., & Hewstone, M. (2011). Improving intergroup relations through direct, extended and other forms of indirect contact. *Group Processes and Intergroup Relations*, 14, 147-160. doi:10.1177/1368430210390555
- Dovidio, J. F., Gaertner, S. L., & Kawakami, K. (2003). Intergroup contact: The past, present and future. *Group Processes and Intergroup Relations*, 6, 5-21. doi:10.1177/1368430203006001009
- Eller, A., & Abrams, D. (2004). Come together: Longitudinal comparisons of Pettigrew's reformulated intergroup contact model and the common ingroup identity model in Anglo-French and Mexican-American contexts. *European Journal of Social Psychology*, 34, 1-28. doi:10.1002/ejsp.194
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Forbes, H. D. (1997). *Ethnic conflict: Commerce, culture, and the contact hypothesis*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Gómez, A., Tropp, L. R., & Fernández, S. (2011). When extended contact opens the door to future contact: Testing the effects of extended contact on attitudes and intergroup expectancies among majority and minority groups. *Group Processes and Intergroup Relations*, 14, 161-174. doi:10.1177/1368430210391119
- González, K. V., Verkuyten, M., Weesie, J., & Poppe, E. (2008). Prejudice towards Muslims in the Netherlands: Testing integrated threat theory. *British Journal of Social Psychology*, 47, 667-685. doi:10.1348/014466608X284443
- Hamberger, J., & Hewstone, M. (1997). Inter-ethnic contact as a predictor of blatant and subtle prejudice: Tests of a model in four West European nations. *British Journal of Social Psychology*, 36, 173-190. doi:10.1111/j.2044-8309.1997.tb01126.x
- Harwood, J., Hewstone, M., Hamburger, Y., & Tausch, N. (in press). Intergroup contact: An integration of social psychological and communication perspectives. In C. Salomon (Ed.), *Communication Yearbook*. London: Routledge.
- Harwood, J., Hewstone, M., Paolini, S., & Voci, A. (2005). Grandparent-grandchild contact and attitudes toward older adults: Moderator and mediator effects. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 393-406. doi:10.1177/0146167204271577
- Harwood, J., Paolini, S., Joyce, N., Rubin, M., & Arroyo, A. (2011). Secondary transfer effects from imagined contact: Group similarity affects the generalization gradient. *British Journal of Social Psychology*, 50, 180-189. doi:10.1348/014466610X524263
- Hewstone, M. (1996). Contact and categorization: Social psychological interventions to change intergroup relations. In C. N. Macrae, C. Stangor, & M. Hewstone (Eds.), *Stereotypes and stereotyping* (pp. 323-368). New York, NY: Guilford.
- Hewstone, M. (2009). Living apart, living together? The role of intergroup contact in social integration. *Proceedings of the British Academy*, 162, 243-300.

- Hewstone, M., & Brown, R. (1986). Contact is not enough: An intergroup perspective on the 'contact hypothesis'. In M. Hewstone & R. Brown (Eds.), *Contact and conflict in intergroup encounters* (pp. 1-44). Oxford, UK: Blackwell.
- Hewstone, M., Cairns, E., Voci, A., Hamberger, J., & Niens, U. (2006). Intergroup contact, forgiveness, and experience of 'The Troubles' in Northern Ireland. *Journal of Social Issues*, 62, 99-120. doi:10.1111/j.1540-4560.2006.00441.x
- Hodson, G. (2008). Interracial prison contact: The pros for (socially dominant) cons. *British Journal of Social Psychology*, 47, 325-351. doi:10.1348/014466607X231109
- Hopkins, N., & Kahani-Hopkins, V. (2006). Minority group members' theories of intergroup contact: A case study of British Muslims' conceptualisations of 'Islamophobia' and social change. *British Journal of Social Psychology*, 45, 245-264. doi:10.1348/014466605X48583
- Husnu, S., & Crisp, R. J. (2010). Elaboration enhances the imagined contact effect. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 943-950. doi:10.1016/j.jesp.2010.05.014
- Jeffries, V., & Ransford, H. E. (1969). Interracial social contact and middle-class white reactions to the Watts riots. *Social Problems*, 16, 312-324. doi:10.1525/sp.1969.16.3.03a00050
- Levin, S., van Laar, C., & Sidanius, J. (2003). The effects of ingroup and outgroup friendships on ethnic attitudes in college: A longitudinal study. *Group Processes and Intergroup Relations*, 6, 76-92. doi:10.1177/1368430203006001013
- Mallett, R., Huntsinger, J., Sinclair, S., & Swim, J. (2008). Seeing through their eyes: When majority group members take collective action on behalf of an outgroup. *Group Processes & Intergroup Relations*, 11, 451-470. doi:10.1177/1368430208095400
- Mallett, R. K., & Wilson, T. D. (2010). Increasing positive intergroup contact. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 382-387. doi:10.1016/j.jesp.2009.11.006
- Mallett, R. K., Wilson, T. D., & Gilbert, D. T. (2008). Expect the unexpected: Failure to anticipate similarities when predicting the quality of an intergroup interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94, 265-277. doi:10.1037/0022-3514.94.2.265
- McCauley, C. (2002). Head-first versus feet-first in peace education. In G. Salomon & B. Nevo (Eds.), *Peace education: The concept, principles, and practices around the world* (pp. 247-257). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Page-Gould, E., Mendoza-Denton, R., & Tropp, L. R. (2008). With a little help from my cross-group friend: Reducing anxiety in intergroup contexts through cross-group friendship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 1080-1094. doi:10.1037/0022-3514.95.5.1080
- Paolini, S., Hewstone, M., Cairns, E., & Voci, A. (2004). Effects of direct and indirect cross-group friendships on judgments of Catholics and Protestants in Northern Ireland: The mediating role of an anxiety-reduction mechanism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 770-786. doi:10.1177/0146167203262848
- Pettigrew, T. F. (1997). Generalized intergroup contact effects on prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 173-185. doi:10.1177/0146167297232006
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49, 65-85. doi:10.1146/annurev.psych.49.1.65
- Pettigrew, T. F. (2008). Future directions for intergroup contact theory and research. *International Journal of Intercultural Relations*, 32, 187-199. doi:10.1016/j.ijintrel.2007.12.002
- Pettigrew, T. F. (2009). Secondary transfer effect of contact: Do intergroup contact effects spread to noncontacted outgroups? *Social Psychology*, 40, 55-65. doi:10.1027/1864-9335.40.2.55
- Pettigrew, T. F., Christ, O., Wagner, U., & Stellmacher, J. (2006). Direct and indirect intergroup contact effects on prejudice: A normative interpretation. *International Journal of Intercultural Relations*, 31, 411-425. doi:10.1016/j.ijintrel.2006.11.003
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2005). Allport's intergroup contact hypothesis: Its history and influence. In J. Dovidio, P. Glick, & L.A. Rudman (Eds.), *On the nature of prejudice: Fifty years after Allport* (pp. 262-277). Malden, MA & Oxford, UK: Blackwell.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytical test of the intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 751-783. doi:10.1037/0022-3514.90.5.751

- Pettigrew, T., & Tropp, L. (2008). How does intergroup contact reduce prejudice? Meta-analytic tests of three mediators. *European Journal of Social Psychology*, 38, 922–934. doi:10.1002/ejsp.504
- Prestwich, A., Kenworthy, J. B., Wilson, M., & Kwan-Tat, N. (2008). Differential relations between two types of contact and implicit and explicit racial attitudes. *British Journal of Social Psychology*, 47, 575–588. doi:10.1348/014466607X267470
- Saguy, T., Tausch, N., Dovidio, J. F., & Pratto, F. (2009). The irony of harmony: Intergroup contact can produce false expectations for equality. *Psychological Science*, 20, 114–121. doi:10.1111/j.1467-9280.2008.02261.x
- Shelton, J. N. (2003). Interpersonal concerns in social encounters between majority and minority group members. *Group Processes and Intergroup Relations*, 6, 171–185. doi:10.1177/136843020300600203
- Shelton, J. N., & Richeson, J. A. (2005). Intergroup contact and pluralistic ignorance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 91–107. doi:10.1037/0022-3514.88.1.91
- Shelton, J. N., & Richeson, J. A. (2006). Interracial interactions: A relational approach. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 38, pp. 121–181). San Diego, CA: Academic Press. doi:10.1016/S0065-2601(06)38003-3
- Shelton, J. N., Richeson, J. A., & Vorauer, J. D. (2006). Threatened identities and interethnic interactions. In W. Stroebe & M. Hewstone, (Eds.), *European review of social psychology* (Vol. 17, pp. 321–358). Hove, UK: Psychology Press. doi:10.1080/10463280601095240
- Shelton, J. N., Trail, T. E., & West, T. (in press). Daily interracial interactions and interpersonal behaviors. *Personality and Social Psychology Bulletin*.
- Shook, N. J., & Fazio, R. H. (2008a). Roommate relationships: A comparison of interracial and same-race living situations. *Group Processes and Intergroup Relations*, 11, 425–437. doi:10.1177/1368430208095398
- Shook, N. J., & Fazio, R. H. (2008b). Interracial roommate relationships: An experimental field test of the contact hypothesis. *Psychological Science*, 19, 717–723. doi:10.1111/j.1467-9280.2008.02147.x
- Swart, H., Hewstone, M., Christ, O., & Voci, A. (2010). The impact of crossgroup friendships in South Africa: Affective mediators and multigroup comparisons. *Journal of Social Issues*, 66, 309–333. doi:10.1111/j.1540-4560.2010.01647.x
- Swart, H., Hewstone, M., Christ, O., & Voci, A. (2011). Affective mediators of intergroup contact: A three-wave longitudinal study in South Africa. *Journal of Personality and Social Psychology*. Advance online publication. doi:10.1037/a0024450
- Tam, T., Hewstone, M., Cairns, E., Tausch, N., Maio, G., & Kenworthy, J. B. (2007). The impact of intergroup emotions on forgiveness in Northern Ireland. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10, 119–135. doi:10.1177/1368430207071345
- Tam, T., Hewstone, M., Harwood, J., Voci, A., & Kenworthy, J. (2006). Intergroup contact and grandparent-grandchild communication: The effects of self-disclosure on implicit and explicit biases against older people. *Group Processes and Intergroup Relations*, 9, 413–430. doi:10.1177/1368430206064642
- Tam, T., Hewstone, M., Kenworthy, J., Cairns, E. (2009). Intergroup trust in Northern Ireland. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35, 45–59. doi:10.1177/0146167208325004
- Tausch, N., & Hewstone, M. (2010). Intergroup contact and prejudice. In J. F. Dovidio, M. Hewstone, P. Glick, & V. M. Esses (Eds.), *The Sage handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 544–560). Newbury Park, CA: Sage.
- Tausch, N., Hewstone, M., Kenworthy, J. B., Psaltis, C., Schmid, K., Popan, J. R., & Hughes, J. (2010). Secondary transfer effects of intergroup contact: Alternative accounts and underlying processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99, 282–302. doi:10.1037/a0018553
- Tausch, N., Hewstone, M., Schmid, K., Hughes, J., & Cairns, E. (2011). Extended contact effects as a function of closeness of relationship with ingroup contacts. *Group Processes and Intergroup Relations*, 14, 239–254. doi:10.1177/1368430210390534

- Tausch, N., Kenworthy, J., & Hewstone, M. (2006). The contribution of intergroup contact to the reduction of intergroup conflict. In M. Fitzduff & C. E. Stout (Eds.), *The psychology of global conflicts: From war to peace* (Vol. 2, pp. 67–108). New York, NY: Praeger.
- Tausch, N., Tam, T., Hewstone, M., & Kenworthy, J. (2007). Individual-level and group-level mediators of contact effects in Northern Ireland: The moderating role of social identification. *British Journal of Social Psychology*, 46, 541–556. doi:10.1348/014466606X155150
- Titze, P. F. & Silbereisen, R. K. (2009). Friendship homophily among ethnic German immigrants: A longitudinal comparison between recent and more experienced immigrant adolescents. *Journal of Family Psychology*, 23, 301–310. doi:10.1037/a0015493
- Tropp, L. R. (2006). Stigma and intergroup contact among members of minority and majority status groups. In S. Levin & C. van Laar (Eds.), *Stigma and group inequality: Social psychological perspectives* (pp. 171–191). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Tropp, L. R. & Pettigrew, T. F. (2005). Relationships between intergroup contact and prejudice among minority and majority status groups. *Psychological Science*, 16, 951–957. doi:10.1111/j.1467-9280.2005.01643.x
- Turner, R. N., & Crisp, R. J. (2010). Imagining intergroup contact reduces implicit prejudice. *British Journal of Social Psychology*, 49, 129–142. doi:10.1348/014466609X419901
- Turner, R. N., Crisp, R. J., & Lambert, E. (2007c). Imagining intergroup contact can improve intergroup attitudes. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10, 427–441. doi:10.1177/1368430207081533
- Turner, R. N., Hewstone, M., & Voci, A. (2007a). Reducing explicit and implicit prejudice via direct and extended contact: The mediating role of self-disclosure and intergroup anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93, 369–388. doi:10.1037/0022-3514.93.3.369
- Turner, R. N., Hewstone, M., Voci, A., Paolini, S., & Christ, O. (2007b). Reducing prejudice via direct and extended cross-group friendship. In W. Stroebe & M. Hewstone (Eds.), *European review of social psychology* (Vol. 18, pp. 212–255). Hove, UK: Psychology Press. doi:10.1080/10463280701680297
- Turner, R. N., Hewstone, M., Voci, A., & Vonofakou, C. (2008). A test of the extended contact hypothesis: The mediating role of intergroup anxiety, perceived ingroup and outgroup norms, and inclusion of the outgroup in the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 843–860. doi:10.1037/a0011434
- Van Oudenhoven, J. P., Groenewoud, J. T., & Hewstone, M. (1996). Cooperation, ethnic salience and generalisation of interethnic attitudes. *European Journal of Social Psychology*, 26, 649–661. doi:10.1002/(SICI)1099-0992(199607)26:4<649::AID-EJSP780>3.0.CO;2-T
- Vonofakou, C., Hewstone, M., & Voci, A. (2007). Contact with outgroup friends as a predictor of meta-attitudinal strength and accessibility of attitudes towards gay men. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 804–820. doi:10.1037/0022-3514.92.5.804
- Vorauer, J. D., Martens, V., & Sasaki, S. J. (2009). When trying to understand detracts from trying to behave: Effects of perspective-taking in intergroup interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96, 811–827. doi:10.1037/a0013411
- Wagner, U., Christ, O., Pettigrew, T. F., Stellmacher, J., & Wolf, C. (2006). Prejudice and minority proportion: Contact instead of threat effects. *Social Psychology Quarterly*, 69, 380–390. doi:10.1177/019027250606900406
- Walker, P., Silvert, L., Hewstone, M., & Nobre, A. C. (2008). Social contact and other-race face processing in the human brain. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 3, 16–25. doi:10.1093/scan/nsm035
- West, K., Holmes, E. A., & Hewstone, M. (2011). Enhancing imagined contact to reduce prejudice against people with schizophrenia. *Group Processes and Intergroup Relations*, 14, 407–428. doi:10.1177/1368430210387805
- West, T. V., Shelton, J. N., & Trail, T. E. (2009). Relational anxiety in interracial interactions. *Psychological Science*, 20, 289–292. doi:10.1111/j.1467-9280.2009.02289.x
- Williams, R. M., Jr. (1947). *The reduction of intergroup tensions*. New York, NY: Social Science Research Council.

- Wright, S. C. (2001). Strategic collective action: Social psychology and social change. In R. Brown & S. Gaertner (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology: Intergroup processes* (pp. 409–430). Oxford, UK: Blackwell.
- Wright, S. C., Aron, A., McLaughlin-Volpe, T., & Ropp, S. A. (1997). The extended contact effect: Knowledge of cross-group friendships and prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 73–90. doi:10.1037/0022-3514.73.1.73
- Wright, S. C., & Lubensky, M. (2008). The struggle for social equality: Collective action vs. prejudice reduction. In S. Demoulin, J.-P. Leyens, & J. F., Dovidio (Eds.), *Intergroup misunderstandings: Impact of divergent social realities* (pp. 291–310). New York, NY: Psychology Press.

Received 16 May 2011